

Handleiding van het Vlaamse sectorale aanbod ter preventie van radicalisering

Inleiding

Op 3 april 2015 keurde de Vlaamse regering het actieplan goed ter preventie van radicaliseringsprocessen die kunnen leiden tot extremisme en terrorisme¹. Het actieplan streeft daarbij naar een gecoördineerde aanpak van het fenomeen op Vlaams niveau. Aanzet van de Vlaamse Overheid was dan ook om een antwoord te bieden op de ondersteuningsnoden die lokaal worden gevoeld. Het actieplan vormt daarin een concretisering van de conceptnota² die werd goedgekeurd op 16 januari 2015 die de krijtlijnen voor een actieplan gericht op preventie vastlegde. Het plan bevat een reeks maatregelen binnen een aantal prioritaire actiedomeinen en kwam tot stand na overleg met verschillende stakeholders, zoals het Vlaams Platform Radicalisering, de VVSG en de VGC en verschillende steden (Antwerpen, Kortrijk, Maaseik, Mechelen en Vilvoorde), de Moslimexecutieve en diplomatieke vertegenwoordigers van verschillende landen.

De focus van het geïntegreerd actieplan ligt op informatiedeling, betere samenwerking en sterkere coördinatie. Eén van de sleutelementen van het plan is het overbruggen van verschillende bestuurlijke niveaus, met bijzondere aandacht voor de rol van de lokale besturen en de eerstelijnsmedewerkers. Het actieplan omvat 40 concrete maatregelen, gegroepeerd rond 11 assen, die samen moeten zorgen voor een gelaagde aanpak waarbij alle relevante actoren gesensibiliseerd, gevormd en betrokken worden om radicalisering te herkennen en er op de juiste manier mee om te gaan.

De voorgestelde maatregelen hebben onder meer betrekking op ondersteuning van steden en gemeenten, expertiseontwikkeling, ondersteuning van eerstelijnsmedewerkers en ouders, versterken van de weerbaarheid van jongeren en het ondersteunen van hun zoektocht naar een eigen identiteit. De uiteindelijke doelstelling is om jongeren en jongvolwassenen die risico lopen om te radicaliseren zo snel mogelijk te detecteren en hen aan boord te houden van onze samenleving.

De uitvoering van de betreffende acties vraagt concrete engagementen van de ministers bevoegd voor Binnenlands Bestuur, Stedenbeleid, Integratie, Jeugd, Media, Welzijn, Onderwijs, Werk en Buitenlands Beleid. De coördinatie, systematische opvolging en evaluatie van het actieplan is de taak van het Vlaams Platform Radicalisering, samengesteld uit experts van onder meer de beleidsdomeinen Welzijn, Onderwijs, Jeugd, Werk en Integratie, aangevuld met een afgevaardigde van de VVSG. Bovendien rapporteert het Platform halfjaarlijks aan het Vlaamse Parlement. De commissie Radicalisering hield in dat verband verschillende hoorzittingen³ en de Vlaamse Regering zal in de verdere aanpak van radicalisering rekening houden met de aanbevelingen die daaruit voortvloeien

In december 2015 ontwikkelde de VVSG reeds een handelingskader voor de lokale aanpak van radicalisering om lokale besturen en burgemeesters handvatten aan te reiken om lokaal een integrale ketengerichte aanpak uit te werken. Deze handleiding van het Vlaamse sectorale aanbod inzake de preventie van radicalisering werkt hierop verder en reikt lokale besturen een overzicht aan van de Vlaamse initiatieven die zich binnen de sectoren (onderwijs, jeugd, welzijn, tewerkstelling, integratie

¹ Het Vlaams actieplan radicalisering vind je terug op:

www.vvsg.be/radicalisering/Documents/actieplan_radicalisering.pdf

² De conceptnota over preventie van radicaliseringsprocessen vind je terug op

<https://docs.vlaamsparlement.be/docs/stukken/2014-2015/g239-1.pdf>

³ De hoorzittingen van de Vlaamse commissie voor de bestrijding van gewelddadige radicalisering kan je teugvinden op: <https://www.vlaamsparlement.be/commissies/948588>

& inburgering en binnenlands bestuur) bevoegd met de preventie van radicalisering hebben ontwikkeld.

Voor meer informatie kunt u terecht op www.vvsg.be/radicalisering. U kunt ons ook altijd contacteren met vragen of aanbevelingen via radicalisering@vvsg.be.

Sectoraal aanbod

Deze handleiding biedt een overzicht van alle initiatieven die zich binnen de sector hebben uitgerold ter preventie van radicalisering en polarisatie. In onderstaand overzicht vindt u per sector verwijzingen naar de relevante informatie verderop in dit document.

LOKALE BESTUREN

[Project VVSG](#)

[Handvaten voor een lokale aanpak van radicalisering](#)

[Databank van lokale praktijken](#)

[Vormingen](#)

ONDERWIJS

[Centra voor leerlingenbegeleiding \(CLB\)](#)

[Draaiboek: Handvaten voor eerstelijns werkers binnen onderwijs](#)

- [Centraal aanspreekpunt binnen beleidsdomein onderwijs](#)
- [Referentiepersonen per onderwijskoepel](#)
- [Klascement](#)
- [Klasse](#)
- [Canvas Noodplan](#)

[Netwerk Islamexperten](#)

[Samenwerkingsprotocol PLP 41 tussen scholen en lokale politiezone](#)

[Project Connect](#)

[Visieteksten Radicalisering per onderwijskoepel](#)

- [Gemeenschapsonderwijs \(GO!\)](#)
- [Katholiek Onderwijs Vlaanderen](#)
- [Onderwijskoepel van de Steden & Gemeenten \(OVSG\)](#)
- [Provinciaal Onderwijs Vlaanderen \(POV\)](#)

[Engagementsverklaring voor de ontwikkeling van interlevensbeschouwelijke competenties](#)

WELZIJN

[Opvoedingslijn](#)

[Draaiboek Jongerenwelzijn](#)

[Centra algemeen welzijnswerk](#)

[Gezinsondersteuning door Huizen van het Kind en Kind & Gezin](#)

[Contactpersonen opvoedingswinkels](#)

[Contactpersonen Inloopteams](#)

[Project R Cocon Vilvoorde](#)

[Traumabegeleiding](#)

[Ondersteuning algemeen welzijnswerk door het Kennisplein](#)

[Oudergroepen](#)

[Referentieconsulten Ondersteuningscentrum Jeugdzorg \(OCJ\)](#)
[Referentieconsulten Justitiehuisen](#)
[Vormingen](#)

JEUGDWERK

[Jeugdwerkbeleid in Vlaanderen](#)
[Jongerengids](#)
[Jeugdwerk in de buurt](#)
[Vereniging Vlaamse Jeugddienst vzw](#)
[Uit de marge](#)
[De Ambrassade](#)
[Ondersteunde organisaties door de Vlaamse overheid](#)

VDAB

Contactpersoon voor de VDAB is Jan Everaert (jan.everaet@vdab.be)

SPORT

[Sport Vlaanderen](#)
[Buurtsport](#)
[Vechtsporten](#)
[Demos](#)
[Belgian Homeless Cup](#)
[Centra voor Actieve Netwerkontwikkeling en Omgevingsondersteuning \(CANO\)](#)
[Rising You\(th\)](#)
[Werkinlevingstrajecten voor jongeren WIJ!](#)
[Onderzoek Sport & Society](#)

AGENTSCHAP BINNENLANDS BESTUUR

[Centraal aanspreekpunt Radicalisering](#)
[Pilotproject vzw Motief](#)
[Train-the-trainer cursus vzw Motief](#)
[Projectondersteuning Positieve identiteitsontwikkeling](#)

AGENTSCHAPPEN INTEGRATIE & INBURGERING

[Integratie](#)
[Inburgering](#)
[Nederlands leren en oefenen](#)
[Sociaal tolken en vertalen](#)
[Vreemdenlingenrecht en internationaal familierecht](#)
[Contactinformatie](#)

HULPLIJNEN RADICALISERING

[VVSG helpdesk](#)
[Infolijn Islam](#)
[Netwerk Islamexperten](#)
[Opvoedingslijn](#)

LOKALE BESTUREN

Project VVSG

De VVSG is een middelgrote professionele dienstverlenende organisatie waarbij de ondersteuning (met vorming, advies en informatie) en de belangenbehartiging van de leden de twee grote opdrachten zijn. Naast de individuele dienstverlening (ondersteuning, advisering) doet de VVSG ook aan collectieve actie. De stafmedewerkers zijn leverancier van informatie en adviezen maar ook beleidsmedewerker, vormingsmedewerker en consultant. Als ledenorganisatie heeft de VVSG een goede toegang tot de lokale besturen. Omgekeerd zien de leden de VVSG als hun koepelorganisatie.

De werking van de VVSG is breed en betreft alle domeinen die lokale besturen aanbelangen. Aangezien de preventie van radicalisering een integrale aanpak vereist die verschillende beleidsdomeinen overschrijdt is de VVSG uitstekend geplaatst om ondersteuning te bieden bij dit thema. In aanvulling van de voltijdse projectmedewerker zijn ook de medewerkers van andere betrokken beleidsthema's deeltijds betrokken bij het thema. Het betreft de stafmedewerkers van integratie- en inburgeringsbeleid; veiligheid en lokale politie; welzijn, vrije tijd en jeugd; maatschappelijke integratie en werk; en internationaal.

Via de reeds bestaande netwerken van de diverse VVSG beleidsthema's is het mogelijk om op regelmatige basis een duurzaam contact te onderhouden met de relevante lokale partners. Zo is er bijvoorbeeld het provinciaal overleg van de integratieambtenaren; het VVSG netwerk van preventieambtenaren; het overleg met OCMW's; en het netwerk inzake burgemeesters en veiligheid.

Sinds januari 2015 staat de VVSG tevens in voor de ondersteuning van de lokale preventie van radicalisering dankzij de steun van de Vlaamse Minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding. Hierbij ageert de VVSG als belangenbehartiger en steunpunt van de lokale besturen stellen. Sinds het begin van het project werd een aantal initiatieven opgestart zoals een helpdesk, een aanspreekpunt, werd een handelingskader met checklijsten opgesteld en werden goede praktijken uit binnen- en buitenland uitgewisseld op verschillende overlegmomenten, studiedagen en werkgroepen. Op deze manier blijven lokale besturen geïnformeerd, doen zij aan kennisdeling en wordt er via alle verschillende relevante actoren ingezet op een preventieve en integrale aanpak van radicalisering.

Voor meer informatie kunt u terecht op www.vvsg.be/radicalisering. U kunt ons ook altijd contacteren met vragen of aanbevelingen via radicalisering@vvsg.be.

[Terug naar inhoudstafel](#)

Handvaten voor een lokale aanpak van radicalisering

Dit [handelingskader](#) is gebaseerd op bestaande lokale praktijken en geeft een leidraad voor een lokale aanpak. Het dient ter inspiratie en is niet bindend. De begrippen en overlegstructuren die in dit handelingskader gehanteerd worden zijn afhankelijk van de lokale situatie en kunnen aangepast worden om te corresponderen met de noden.

[Terug naar inhoudstafel](#)

Databank van lokale praktijken

Dit [overzicht van preventieve praktijken en tools](#) is gebaseerd op bestaande lokale nationale en internationale praktijken. Het overzicht vormt geen exhaustieve opsomming, maar dient als inspiratiebron voor het uitwerken van de lokale aanpak en het opzetten van nieuwe projecten.

[Terug naar inhoudstafel](#)

Vormingen

De VVSG ondersteunt besturen in het uitwerken van het lokale beleid adhv concrete handvatten, begeleiding op maat en vormingen over de thematiek van radicalisering. Daarom bieden we een kosteloze vorming aan voor lokale besturen (mandatarissen en medewerkers) die meer sturing wensen bij de opstart van hun lokale aanpak. Deze vorming bestaat uit een vast kader dat aangevuld kan worden met specifieke lokale noden en vragen. VVSG biedt twee vormingen aan:

- [Vorming lokale aanpak van radicalisering](#)
- [Vorming Radix Tool Antwerpen](#)

Voor een overzicht van diverse vormingen kan u [hier](#) terecht

[Terug naar inhoudstafel](#)

Onderwijs

Centra voor leerlingenbegeleiding

In de eerste plaats kunnen scholen terecht bij hun CLB om advies te winnen en een casus te bespreken. Het CLB zal de situatie onderzoeken, onder meer via een gesprek met de leerling en zijn of haar ouders. De vraagverheldering moet resulteren in een goed beeld van de problematiek. Het doel daarvan is uit te klaren, in nauw overleg met de school, welke acties voor de jongere het meest aangewezen zijn. Achter signalen van 'radicalisering' gaat immer vaak heel andere problemen schuil. Indien nodig zal het CLB vanuit haar draaischijffunctie op zoek zal gaan naar gepaste hulp voor de leerling binnen andere hulpverlenende diensten. Per CLB-koepel is er een referentiepersoon aangeduid:

- ▶ POV: karolien.elsen@pov.be
- ▶ OVSG: liesbet.vanderheyden@ovsg.be
- ▶ VCLB: marleen.vandenmooter@vclb-koepel.be
- ▶ GO!: peggy.van.derhaeghen@g-o.be

Leerlingen en ouders kunnen ook hun vragen of noden terecht bij de CLB-ch@t voor een gesprek met een CLB-medewerker op maandag, dinsdag en donderdag van 17u tot 20u en op woensdag van 14u tot 20u. (<https://www.clbchat.be/>)

[Terug naar inhoudstafel](#)

Draaiboek: Handvatten voor eerstelijns werkers onderwijs

Er werd een **draaiboek** ontwikkeld voor de scholen met de naam: Handvatten voor de preventie, aanpak en omgang met radicalisering binnen onderwijs. Dit document geeft een duidelijk overzicht Deze handvatten bieden ondersteuning bij deze nieuwe uitdagingen en geven een antwoord op volgende vragen: Welke preventieve acties kunnen we als school ondernemen om radicalisering te voorkomen? Wat doen we wanneer we bij één of meerdere leerlingen verontrustende signalen vaststellen die geen acute dreiging vormen voor de school en/of de maatschappij? Wat als we geconfronteerd worden met verontrustende signalen bij één of meerdere leerlingen die wel een acute dreiging vormen voor de school en/of de maatschappij? Wat als we via de leerlingen geconfronteerd worden met verontrustende informatie over derden?

(www.onderwijs.vlaanderen.be/deradicalisering)

Meer informatie vindt u terug in de [handvatten](#)

[Terug naar inhoudstafel](#)

Vanuit het departement onderwijs & vorming werd ingezet op het aanbieden van handvatten voor eerstelijns werkers die in de praktijk geconfronteerd worden met radicalisering. Zo is er sinds januari 2015 binnen het beleidsdomein onderwijs een **centraal aanspreekpunt** gelanceerd waar scholen en CLB's, indien zij bij hun lokale instanties geen antwoord vinden, met vragen terecht kunnen: deradicalisering.onderwijs@vlaanderen.be. De volledige versie van de handvatten vindt u terug door te klikken op de volgende link: [handvatten voor de preventie, aanpak en omgang met radicalisering binnen onderwijs](#). Verder treft u in het vervolg van dit onderdeel een korter overzicht aan met belangrijke doorverwijspagina's voor lokale besturen:

[Terug naar inhoudstafel](#)

Binnen elke onderwijs/CLB-koepel/net werden **referentiepersonen radicalisering** aangeduid. Op die manier heeft het centrale aanspreekpunt duidelijke contactpersonen voor overleg en informatiedoorstroming. Deze referentiepersonen komen op zeer regelmatige tijdstippen samen, kregen al verschillende vormingen en bouwden heel wat expertise op rond het thema in functie van interne ondersteuning van collega's en mede-referentiepersonen.

Scholen:

- ▶ GO!: preventie-radicalisering@g-o.be – zie ook: <http://pro.g-o.be/over-go/actuelethemas/preventie-radicalisering>
- ▶ OVSG: anne.berckmoes@ovsg.be
- ▶ POV: hilde.menten@pov.be
- ▶ OKO: johan.royeaerd@telenet.be
- ▶ Katholiek Onderwijs Vlaanderen: chris.wyns@vsko.be – zie ook: <http://katholiekonderwijs.vlaanderen/nieuws/radicaliteit-insluiten>

CLB:

- ▶ POV: karolien.elsen@pov.be
- ▶ OVSG: liesbet.vanderheyden@ovsg.be
- ▶ VCLB: marleen.vandenmooter@vclb-koepel.be
- ▶ GO!: peggy.van.derhaeghen@g-o.be

Meer informatie vindt u terug in de [handvatten](#)

[Terug naar inhoudstafel](#)

Daarnaast werd er via het gratis onlineplatform voor leerkrachten “**Klascement**” (<https://www.klascement.net/>) met succes een specifieke oproep gelanceerd voor het binnen sturen van lesmateriaal/educatief materiaal rond radicalisering. Aan de hand van dit materiaal kunnen leerkrachten elkaar inspireren en gericht materiaal delen voor leerlingen van alle leeftijden;

Meer informatie vindt u terug in de [handvatten](#)

[Terug naar inhoudstafel](#)

Klasse verzamelde alle voorgaande informatie en vulde deze aan met getuigenissen, goed praktijkvoorbeelden en tips rond signaalherkenning, aanpak, preventie en hulpkanalen. Al deze info werd gebundeld in één multimediaal dossier “Radicalisering” dat online te bekijken is: <https://www.klasse.be/radicalisering/>. Dit dossier wordt nog voortdurend aangepast en bijgewerkt om een antwoord te blijven bieden aan de gesignaleerde noden en werd inmiddels ook al naar het Frans vertaald. Daarnaast lanceerde Klasse ook een eerste Klasse-live, waar leerkrachten en CLB-medewerkers via livestream vragen konden stellen aan twee deskundigen. Deze Klasse live is nog steeds online te bekijken.

Meer informatie vindt u terug in de [handvatten](#)

[Terug naar inhoudstafel](#)

Elke school is wettelijk verplicht om te allen tijde over een actueel noodplan te beschikken. Om scholen te helpen bij het opstellen van dergelijk noodplan werd het **Canvas Noodplan** ontwikkeld. Dit canvas in een verzameling van fiches met tips en informatie die scholen in staat moeten stellen om een noodplan op te stellen. Het volledige document kan online geraadpleegd worden: <http://onderwijs.vlaanderen.be/nl/deradicalisering>.

Er kunnen onder andere fiches gevonden worden rond wat te doen bij brand, een bommelding en een AMOK-situatie. Na de aanslagen in Brussel werden 4 nieuwe fiches toegevoegd

- Wat te doen bij dreigingsniveau 3
- Wat te doen bij dreigingsniveau 4
- Wat te doen bij een terroristische aanslag
- Wanneer kan/mag een school sluiten of lessen schrappen?"

[Terug naar inhoudstafel](#)

Netwerk Islamexperten

Om radicalisering en polarisering op een preventieve manier aan te pakken werd er, in samenwerking met vertegenwoordigers van de moslimgemeenschap in Vlaanderen, een Netwerk islamexperten opgericht met dhr. Khalid Benhaddou als coördinator. Door middel van een netwerk van ervaren islamexperten die zowel een grondige kennis hebben van de islamitische theologie en eveneens vertrouwd zijn met de leefwereld van de jongeren kan er duiding gegeven worden over de islam en de islamitische normen en waarden aan jongeren, klasgroepen en eerstelijns werkers (leerkrachten, CLB-medewerkers, timeoutprojectbegeleiders). Deze laatsten zouden hierdoor met meer zelfvertrouwen in gesprek kunnen gaan met leerlingen en/of ouders. Dit netwerk kan zowel preventief als curatief (nl. als er reeds signalen zijn van radicaliserende leerlingen) ingezet worden. In overleg met de vraagsteller wordt er steeds gezocht naar een gepast antwoord. Dit aanbod is gratis voor scholen, CLB-medewerkers en timeoutprojectbegeleiders. Om beroep te doen op dit aanbod dien je te richten tot volgend emailadres: deradicalisering.onderwijs@vlaanderen.be, meer info hierover: <http://onderwijs.vlaanderen.be/deradicalisering>

[Terug naar inhoudstafel](#)

Samenwerkingsprotocol PLP 41 tussen Onderwijs & lokale politiezone

In het kader van een preventief beleid en het verzekeren van een veilige schoolomgeving kunnen scholen ook samenwerken met de lokale politie. Een aanknopingspunt hiervoor kan gevonden worden in de federale omzendbrief PLP41 die in 2007 werd verspreid naar alle lokale politiezones. Het doel van deze omzendbrief was onder andere het verbeteren van de samenwerking tussen scholen en politie in de preventie van jeugdcriminaliteit en aanverwante fenomenen zoals spijbelen en radicalisering. Daartoe vraag men aan elke politiezone om te voorzien in één vast aanspreekpunt voor scholen en om (eventueel) een overeenkomst af te sluiten met de scholen van haar grondgebied waarin de gemaakte afspraken worden vastgelegd. Het idee is dat een duidelijk aanspreekpunt drempelverlagend werkt om met elkaar in contact te treden en informatie uit te wisselen of bepaalde bezorgdheden af te toetsen. Zowel scholen als politie hebben baat bij goede samenwerking en duidelijke afspraken. Het zorgt ervoor dat beide partijen weten wat ze aan elkaar hebben en dat ze bij elkaar terecht kunnen bij vragen. Om verder te duiden hoe deze samenwerking concreet vorm kan krijgen, werd een krijtlijnnnota opgesteld. Deze tekst legt bondig uit wat de PLP41 inhoudt, wat men

als school kan/mag/moet melden aan de politie en wat deze laatste vervolgens doet met deze info. Daarnaast geeft het ook heldere informatie voor het (eventueel) opstellen van een gezamenlijke overeenkomst. Deze nota werd eind 2013 in een omzendbrief onderwijs gegoten:

<http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=14606>

[Terug naar inhoudstafel](#)

Project Connect

Met dit project wil Vlaams minister Hilde Crevits snel en efficiënt expertise inzetten in die scholen waar een concentratie van jongeren met extreem risicogedrag, vaak in combinatie met bezorgdheden rond radicalisering, de draagkracht en de veerkracht van de school en het leerkrachtenteam aantast.

Tussen januari en juni 2016 konden 15 scholen beroep doen op de hiervoor vrijgemaakte middelen. Ook dit schooljaar ondersteunt CONNECT **15 scholen** uit het (buiten)gewoon lager onderwijs en/ of het (buiten)gewoon secundair onderwijs in Vlaanderen en Brussel.

CONNECT focust zich op het **verhogen van de weerbaarheid** van leerkrachten, leerkrachten in opleiding en scholen in het werken en omgaan met deze jongeren. Het **creëren van een verbindend schoolklimaat** staat hierbij centraal.

Met het oog op een duurzaam resultaat is CONNECT ingebed in het bredere traject van de school, de pedagogische begeleidingsdienst en de onderwijsverstrekker. Bovendien wordt elke vraag besproken en/ of uitgevoerd in samenwerking met de pedagogische begeleidingsdiensten, het CLB, de onderwijsverstrekkers, het Netwerk van Islamexperten en de eventueel reeds aanwezige (leerrecht/welzijns-)partners van de school.

Wil je school meer informatie of ondersteuning van CONNECT?

Voor informatieve vragen kan je contact opnemen met

Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap/GO!

Karin Heremans

karin.heremans@g-o.be

tel: 0497 447 837

Katholiek Onderwijs Vlaanderen/KOV

Katrien Bressers

Katrien.Bressers@katholiekonderwijs.vlaanderen

tel: 02 507 07 25

Onderwijskoepel van de Steden en Gemeenten/OVSG

Eline Derriks

eline.derriks@ovsg.be

tel: 02 506 41 50

Overleg Kleine Onderwijsverstrekkers/OKO

Johan Royeaerd
joan.royeaerd@voop.be
tel: 0486 031 131

Provinciaal onderwijs Vlaanderen/POV

Karolien Elsen
karolien.elsen@pov.be
tel. 02 514 19 00

Of via de website van Arktos:

<http://arktos.be/#/nl/project/379>

De contactpersoon voor Connect binnen Arktos is [Ellen Goovaerts \(egoovaerts@arktos.be\)](mailto:egoovaerts@arktos.be)

[Terug naar inhoudstafel](#)

Visieteksten Radicalisering per onderwijskoepel

Het **Gemeenschapsonderwijs (GO!)** ontwikkelde een visietekst omtrent Radicalisering die werd goedgekeurd in juli 2015: <http://pro.g-o.be/over-go/actuele-themas/preventieradicalisering>. Met vragen kan je terecht op preventie-radicalisering@g-o.be

[Terug naar inhoudstafel](#)

Katholiek onderwijs Vlaanderen publiceerde eveneens een visietekst in januari 2016 die aanzet tot een beleid rond antiradicalisering met focus op preventie. Daaraan werd vervolgens in maart 2016 een Ronde van Vlaanderen gekoppeld met als thema 'Radicalisering insluiten'. Daarvoor konden directies, pedagogisch begeleiders, middenkaders, etc. inschrijven. Deze ronde was informatief maar ook ondersteunend en nodigde uit tot preventie. Met vragen kan je terecht bij chris.wyys@vsko.be. Meer informatie vindt u terug op <http://katholiekonderwijs.vlaanderen/nieuws/radicaliteit-insluiten>

[Terug naar inhoudstafel](#)

Ook de **Onderwijskoepel van de Steden en Gemeenten (OVSG)** stelde een visietekst "radicalisering voorkomen" (<http://www.ovsg.be/visieteksten/visietekst-radicalisering-voorkomen>) op. Daarnaast voorziet men ook in vorming van de eigen pedagogisch begeleiders en ankers in de scholen onder meer via vorming op de gemeenschappelijke en niveau-overschrijdende dag voor begeleiders. Met vragen kan je terecht bij anne.berckmoes@ovsg.be

[Terug naar inhoudstafel](#)

Ook binnen **Provinciaal Onderwijs Vlaanderen (POV)** werd een 'zelfsturend team' voor CLB en onderwijs opgericht om activiteiten af te stemmen en zal er in juni – samen met POC GO! - in nascholing voorzien worden. Met vragen kan je terecht bij hilde.menten@pov.be

[Terug naar inhoudstafel](#)

Engagementsverklaring interlevensbeschouwelijke dialoog

De basis voor de ontwikkeling van interlevensbeschouwelijke competenties ligt in een engagementsverklaring uit 2012 tussen de erkende levensbeschouwingen. Omdat het over de levensbeschouwelijke vakken gaat speelt de overheid hier geen bepalende rol en zijn het de levensbeschouwelijke instanties zelf die dit vorm geven, die er vorming over geven en leraren levensbeschouwelijke vakken ondersteunen. Er bestaat een website van de aanbieders van levensbeschouwelijke vakken waar informatie over en good practices met betrekking tot die projecten staan: <http://ilbc-op-school.weebly.com/>.

De voorbije maanden werd overleg opgestart met de vertegenwoordigers van de erkende instanties, de onderwijskoepels en het GO! in functie van de versterking van de interlevensbeschouwelijke dialoog. Uitgangspunt hierbij is dat de levensbeschouwelijke vakken gebruikt kunnen worden als hefboom voor dialoog tussen leerlingen van verschillende overtuigingen. Enkele jaren geleden werd daarrond een gemeenschappelijk charter ondertekend. Binnen dit kader werden er 24 interlevensbeschouwelijke competenties afgesproken waarrond alle leraren levensbeschouwelijke vakken werken. Recent werd die samenwerking versterkt, en werden het GO!, OVSG en POV betrokken bij een vernieuwde engagementsverklaring. De samenwerking tussen de aanbieders van levensbeschouwelijke vakken werd verdiept, en de aanbieders van de levensbeschouwelijke vakken engageren zich om bij te dragen tot de realisatie van het pedagogisch project van de school. De leraren levensbeschouwelijke vakken worden betrokken bij het schoolteam. Ze zullen aan vormingen en nascholingen kunnen deelnemen die de school organiseert. De volledige tekst van de engagementsverklaring is terug te vinden op volgende link:

<http://www.ond.vlaanderen.be/nieuws/2016/files/01-28engagementsverklaring-interlevensbeschouwelijke-dialoog.pdf>

[Terug naar inhoudstafel](#)

Welzijn

Opvoedingslijn

Voor meer informatie zie bij hulplijnen > [opvoedingslijn](#)

[Terug naar inhoudstafel](#)

Draaiboek Jongerenwelzijn

De voorbije jaren heeft het agentschap Jongerenwelzijn ingezet op het ontwikkelen van een duidelijk plan van aanpak inzake het omgaan met radicalisering bij minderjarigen. Voldoende kennis, visie, aanbod en beleid in een gezamenlijk afgestemde aanpak is hierbij onontbeerlijk.

Het draaiboek radicalisering wil een helder overzicht bieden van acties die vanuit Jongerenwelzijn ondernomen kunnen en moeten worden in het handelen rond radicalisering. Daarbij gaat voor de externe partners vooral aandacht naar een duidelijke structuur, met oog voor ondersteuning en aanspreekpunten.

https://www.jongerenwelzijn.be/professionelen/assets/docs/jeugd hulpaanbieders/draaiboek_radicalisering.pdf

[Terug naar inhoudstafel](#)

Centra Algemeen Welzijnswerk (CAW)

De Centra Algemeen Welzijnswerk (CAW) nemen hun taak op met betrekking tot de aanpak van radicalisering. Binnen de 11 CAW's in Vlaanderen en Brussel is er telkens een referentiepersoon of team die kan worden gecontacteerd met vragen over radicalisering. Deze CAW's kunnen gecontacteerd worden via de opvoedingslijn (zie boven), maar men kan de referentiepersonen ook rechtstreeks contacteren. Onderstaande tabel geeft per CAW een overzicht van de contactpersonen.

Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen
CAW Antwerpen Contactpersoon : Team JAC Plus 03/2322728 jacplus@cawantwerpen.be	CAW Limburg Contactpersoon: Lutgart Van Ende 011.85.99.20 lutgart.vanende@cawlimburg.be	CAW Oost-Vlaanderen Contactpersoon: Agnes Onghena 0475 21 84 60 agnesonghena@cawoostvlaanderen.be Te contacteren tel voor hulp en ondersteuning: 078 150 300 (is een onthaallijn waar je via de postcode bij de	CAW 1000 Brussel Brussel centrum 02/227 02 00 onthaal.centrum@cawbrussel.be Molenbeek 02/414 24 23. onthaal.molenbeek@cawbrussel.be Brussel Noord 02/502 66 00 Onthaal.noord@cawbrussel.be	CAW Centraal West-Vlaanderen Contactpersoon: Lore Declercq 0499 75 06 09 lore.declercq@cawcentraalwestvlaanderen.be Er is een systeem van doorschakeling naar andere hulpverlener bij afwezigheid van de referentiepersoon tijdens de kantooruren.

CAW De Kempen Contactpersoon : Peggy Debusser 0484/39 98 86 Peggy.debusser@cawdekempen.be		juiste persoon terechtkomt) onthaal@cawoostvlaanderen.be	CAW 1500 Halle 1800 Vilvoorde Contactpersone n: Karlien Laes , (Ouders) Bianca De Smeytere, Tinneke Cardon (JAC) 02 613 17 00 onthaal@cawhallevilvoorde.be	CAW Zuid-West-vlaanderen: Contactpersoon: Mayken Roelstraete mayken.roelstraete@kawzuidwestvlaanderen.be 056/53.21.51
CAW 2850 Boom 2800 Mechelen 2500 Lier Contactpersoon hulpverlener: Luc Jacobs (ouders en omgeving), Eline Van de Woestijne (jongeren) 015/695.695			CAW Oost-Brabant 3000 (Leuven) Contactpersoon : Karina Bergen 016/21 01 27 Karina.bergen@cawoostbrabant.be	CAW Noord-West-Vlaanderen Contactpersoon: Hamid Hisari 059/70 37 42 0478/90 27 98 Hamid.hisari@kawnoordwestvlaanderen.be

[Terug naar inhoudstafel](#)

Gezinsondersteuning door Huizen van het Kind en Kind & Gezin

Inzake preventie van radicalisering vervullen de Huizen van het Kind ook een functie, als niet-probleem gebonden “front-office” waar alle gezinnen terecht kunnen, waaronder dus ook gezinnen met radicaliseringsproblematiek. Deze functie omvat samenwerking van de Huizen van het Kind in risicogebieden met actoren die specifiek aanbod organiseren (bv. oudergroepen voor gezinnen met radicaliserende jongeren) – in functie van afstemming en doorverwijzing. De Huizen van het kind vormen een bundeling van een samenwerking tussen het huidige aanbod van Kind & Gezin en andere actoren. Deze huizen van het kind zijn beschikbaar in Antwerpen, Vilvoorde, Mechelen, Genk, Gent, Kortrijk, Maaseik, Leuven, Menen, Oostende, Hasselt, Sint-Niklaas, Houthalen-Helchteren, Kortrijk, Aalst, Zele & in het Brussels Hoofdstedelijk gewest. Actoren die met hen samenwerken zijn inloopteams, opvoedingswinkels, onderwijskansen, opvoedingslijn, etc. Verder nemen de Huizen van het Kind, naast het bereiken van gezinnen, ook een belangrijke functie in op vlak van ondersteuning van gezinnen: onthaal en verheldering voor een variëteit aan vragen, werken aan sociale cohesie, cultuursensitief werken, etc. Deze basisondersteuning biedt een belangrijke schakel in het preventieve beleid van radicalisering.

Binnen Kind en Gezin werd voor de regioteamleden een handreiking gemaakt en een dilemma-team opgestart waar medewerkers met hun vragen terecht kunnen, mocht er nood zijn aan bijkomend en multidisciplinair advies. Er kan onder meer beroep gedaan worden op expertise vanuit verschillende

terreinen (psychosociaal, juridisch, personeelsbeleid, medisch). EXPOO (Kind en Gezin) biedt via haar website <http://www.expoo.be/radicalisering> heel wat ondersteunend materiaal aan.

[Terug naar inhoudstafel](#)

Hieronder treft u het aanbod van **opvoedingswinkels** per provincies aan:

Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen
<p>Opvoedingswinkel 2000 Antwerpen Verantwoordelijke: De Vylder Koen Telefoonnummer : 0475 20 30 48 koen.devylde@cawantwerpen.be</p>	<p>Opvoedingswinkel 3600 Genk Verantwoordelijke: Haerden Hilde Telefoonnummer: 089 36 79 40 hilde.haerden@campuso3.be www.opvoedingswinkel.be</p>	<p>Opvoedingswinkel 9000 Gent Verantwoordelijke: Noppe Veerle Telefoonnummer: 09 233 26 02 veerle.noppe@gent.be www.opvoedingswinkelgent.be</p>	<p>Opvoedingswinkel 3000 Leuven opvoedingswinkel@huisvanhetkindleuven.be 0473.42.54.91 of 016.27.24.93</p>	<p>Opvoedingswinkel 8000 Brugge Verantwoordelijke: Lambrecht Stefaan Telefoonnummer: 050 32 74 30 stefaan.lambrecht@ocmw-brugge.be www.opvoedingswinkelbrugge.be</p>
<p>Opvoedingswinkel 2300 Turnhout Verantwoordelijke: Meeus Anne Telefoonnummer : 014 23 55 38 anne.meeus@cawdekempen.be www.opvoedingswinkel-turnhout.be</p>	<p>Opvoedingswinkel 3500 Hasselt Verantwoordelijke: Bosmans Kristien Telefoonnummer: 0499 69 22 16 kristien.bosmans.ckg@hummeltjes.be www.opvoedingswinkelhasselt.be</p>	<p>Opvoedingswinkel 9300 Aalst Verantwoordelijke: Lievrouw Annelies Telefoonnummer: 05 3 73 21 97 opvoedingswinkel@aalst.be www.aalst.be/opvoedingswinkel</p>	<p>Opvoedingswinkel 1000 Brussel Infopunt Opvoedingswinkel Nieuwland tel 0483 38 54 17 email: info@opvoedingswinkelbrussel.be Tijdelijk alleen op afspraak</p>	<p>Opvoedingswinkel 8500 Kortrijk Verantwoordelijke: Carrette Kaat Telefoonnummer: 056 27 72 87 opvoedingswinkel@kortrijk.be www.kortrijk.be/opvoedingswinkel</p>
<p>Opvoedingswinkel 2800 Mechelen Verantwoordelijke: Verdickt Wendy Telefoonnummer : 015 44 52 42 wendy.verdickt@mechelen.be www.mechelen.be/opvoedingswinkel</p>		<p>Opvoedingswinkel 9100 Sint-Niklaas Verantwoordelijke: Schoof Elke Telefoonnummer: 03 760 47 91 elke.schoof@sint-niklaas.be www.sint-niklaas.be/leven-welzijn/samenleving/ouders/opvoedingswinkel</p>	<p>Infopunt Opvoedingswinkel CAW Mozaiek tel 02 227 02 00 email: onthaal@cawmozaiek.be</p>	<p>Infopunten opvoeding 8800 Roeselare Verantwoordelijke: Gryspeert Katrien Telefoonnummer: 051 26 21 76 infopuntopvoeding@roeselare.be www.infopuntopvoeding.be</p>

			Infopunt Opvoedingswinkel Huis der Gezinnen 1070(Anderlecht) tel 02 526 16 30	Opvoedingswinkel 8400 Oostende Verantwoordelijke: Blondé Patrick Telefoonnummer: 059 25 53 00 patrick.blonde@ckgkapoentje.be www.opvoedingswinkeloostende.be
			Infopunt Opvoedingswinkel Solidariteit voor het Gezin (HOPON) 1083 Ganshoren tel 02 421 79 91	

[Terug naar inhoudstafel](#)

Daarnaast is er ook per **inloopteam** een contactpersoon aangeduid. Een inloopteam biedt opvoedingsondersteuning aan jonge gezinnen met kinderen tot 6 jaar in een moeilijke leefsituatie. Het gaat om gezinnen die omwille van een meervoudige problematiek (dreigen) uit de boot (te) vallen en bij wie de ontwikkelingskansen van de kinderen bedreigd worden. In onderstaand overzicht treft u per inloopteam de contactpersoon aan:

Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen
Pothoek Antwerpen Verantwoordelijke: Bierten Rosita Telefoonnummer: 03 236 38 36 rosita.bierten@kinderpreventie.be www.kinderpreventie.be	Inloopteam Kom'ma 3600 Genk Verantwoordelijke: Lambrechts Dirk Telefoonnummer: 089 36 79 40 dirk.lambrechts@campuso3.be www.kom-ma.be	Inloopteam De Sloep 9000 Gent Verantwoordelijke: De Bosscher Lieve Telefoonnummer: 09 234 38 58 openhuis@desloep.be www.desloep.be	Inloopteam 3000 Leuven Verantwoordelijke: Sterckx Annelies Telefoonnummer: 0487 90 59 33 demobil.inloopteam@live.be	Inloopteam 8930 Menen Verantwoordelijke: Mollefait Agna Telefoonnummer: 05 6 53 23 91 agna.mollefait@kinderpreventie.be www.kinderpreventie.be
De Wijk Antwerpen Verantwoordelijke: Trekker		Inloopteam Reddie-Teddy Gent Verantwoordelijke: Van Acker	ZITA 1000 Brussel Verantwoordelijke:	Inloopteam De Vierterre 8400 Oostende Verantwoordelijke: Va

<p>Hilde Telefoonnummer: 03 236 08 00 inloop.samik@cawmetropool.be www.cawmetropool.be</p>		<p>Dominique Telefoonnummer: 09 245 28 45 dominique.vanackerr@socmut.be</p>	<p>De Wulf Lieve Telefoonnummer: 02 507 97 91 lieve.dewulf@kinderpreventie.be www.kinderpreventie.be</p>	<p>n Nieuwenhuysse Griet Telefoonnummer: 05 9 59 20 06 griet.vannieuwenhuysse@sociaalhuisoostende.be</p>
<p>Inloopteam Zuidrand Antwerpen Verantwoordelijke: Verhaert Mieke Telefoonnummer: 03 242 25 60 mieke.verhaert@socmut.be</p>		<p>Inloopteam Brugse Poort 9000 (Gent) Verantwoordelijke: Willaert Katrien Telefoonnummer: 09 217 02 96 katrien.willaert@kinderpreventie.be www.kinderpreventie.be</p>	<p>Inloop-team Huis der gezinnen 1070 Anderlecht Verantwoordelijke: Arents Sigrid Telefoonnummer: 02 526 16 32 sarents@msn.com</p>	
<p>De nieuwe weg 2800 Mechelen Verantwoordelijke: Van den Abbeele Daphne Telefoonnummer: 015 27 64 26 daphne.dnw@skynet.be www.inloopteams-antwerpen.be/nieuweweg</p>		<p>Inloopteam De Keerkring 9100 Sint-Niklaas Verantwoordelijke: De Block Ilse Telefoonnummer: 03 755 00 71 ilsedeblock@telent.be</p>		
		<p>Inloopteam 9600 Ronse Verantwoordelijke: Van De Mergel Hedwig Telefoonnummer: 055 45 71 83 hedwig.vandemergel@kinderpreventie.be</p>		

[Terug naar inhoudstafel](#)

Project R Cocon-Vilvoorde

Het Agentschap Jongerenwelzijn financierde het project "Preventie van radicalisering" waarmee Cocon-Vilvoorde het netwerk van bestaande (jeugd)hulpverlening zichtbaar maakt en voorstellen formuleert om knelpunten weg te werken, in een gecoördineerd overleg met lokale partners en de gemeente. Dit pilootproject is de basis om ook in andere gemeenten de afstemming tussen hulpverlening en lokale besturen (en hun regiefunctie) uit te werken als 'good practice'. Binnen dit project, dat liep tot 31/3/2017, was er aandacht voor volgende doelstellingen:

- Bruggen slaan tussen de moslimgemeenschap en het stadsbestuur;
- Individuele cases opvolgen van mogelijk radicaliserende jongeren;
- Individuele- en groepsgesprekken voeren zodanig dat we de verschillende processen begrijpen en kunnen interpreteren;
- Het netwerk van bestaande (jeugd)hulpverlening in Vilvoorde zichtbaar maken, identificeren van knelpunten en het formuleren van voorstellen om deze knelpunten weg te werken. Contacten onderhouden met politie, onderwijsinstellingen en alle andere partners die betrokken zijn in de dossiers rond radicalisering;
- Empoweren van jongeren;
- Ondersteunen van de contextbegeleidingsdienst binnen Cocon-Vilvoorde vzw: door een combinatie van literatuur en praktijk handvatten voor opvoedingsondersteuning ontwikkelen die bruikbaar zijn in gezinnen met een radicaliseringsproblematiek;
- Bij problemen instaan voor het gecoördineerd overleg tussen alle partijen en het plannen van huisbezoeken bij gezinnen en jongeren;
- Het opbouwen van kennis rond de thema's radicalisering, risicojongeren en gezinnen;
- Samen met andere diensten en professionals op zoek gaan naar achterliggende problemen en het zorgen voor een beter aanbod;
- Scholen bijstaan in het detecteren en interpreteren van signalen die wijzen op radicalisering. Volgende acties zijn/worden ondernomen:
- Ontwikkeling van een aanmeldingsfiche voor alle partners uit het netwerk in Vilvoorde
- Evalueren van het werken met evaluatietools en screeningstools
- Een trajectbegeleider van Groep Intro werd als vertrouwenspersoon gekoppeld aan een gezin waar sprake is van radicalisering
- Samenwerking met school, een belangrijke partner die de eerste signalen meestal opvangt. De school werd in een aantal gevallen betrokken om een jongere beter te omkaderen en te begeleiden
- Samenwerking met de moskee: de Imam is in verschillende trajecten betrokken
- Inschakelen Vrije Tijd: dienst sport werd betrokken in een case waar er nood was aan vrijetijdsbesteding
- Deelname Partnertafels: filtersysteem om hulpverlening op maat te kunnen bieden
- Deelname Sectoroverleg radicalisering
- Ontwikkeling draaiboek om goede praktijken over te zetten naar andere steden, gemeenten en of organisaties.

De resultaten van dit project zijn te lezen in het eindrapport :

https://www.jongerenwelzijn.be/professionelen/assets/docs/jeugdhulpaanbieders/radicalisering/draaiboek_project_r.pdf

[Terug naar inhoudstafel](#)

Traumabegeleiding

In het kader van traumabegeleiding voor hulpverleners die met terugkeerders in contact komen, wordt het bestaande aanbod aan traumabegeleiding bekendgemaakt bij professionele hulpverleners (verwijzers). Het is belangrijk dat onderwijs-, welzijns- en gezondheidsdiensten die psychische problemen opmerken bij hun cliënten, deze gepast kunnen doorverwijzen en weten waar ze terecht kunnen. Concreet is dat doorverwijzen naar het CAW, de centra geestelijke gezondheidszorg of Solentra.

[Terug naar inhoudstafel](#)

Ondersteuning algemeen welzijnswerk door het kennisplein

Op de site www.kennisplein.be kan expertise en informatie gepost worden i.v.m. radicalisering en diversiteit, met extra aandacht voor het invullen van kenniskaarten (hoe beroep doen op beschikbare expertise), en het organiseren van kenniskringen (samenkomsten, intervisie). Ook het concrete vormingsaanbod wordt op de site aangekondigd.

[Terug naar inhoudstafel](#)

Ouderverenigingen en ondersteuningsprojecten

De betrokkenheid van ouders kan in diverse fasen van het radicaliseringsproces van belang zijn (herkennen en signaleren, beschermen en re-integreren). Op de site van het kennisplein tref je meer informatie aan over reeds bestaande ouderverenigingen en projecten die ouders en familieleden van geradicaliseerde personen de nodige ondersteuning bieden.

<https://www.kennisplein.be/Pages/Nuttige-contacten.aspx>

[Terug naar inhoudstafel](#)

Referentieconsulenten Ondersteuningscentrum Jeugdzorg (OCJ)

Soms gebeurt het dat de vrijwillige hulp tegen zijn grenzen aanloopt. Het lukt niet (langer) om met de jongere en zijn gezin te blijven werken in de vrijwillige hulp, terwijl de hulpverleners of andere betrokken personen uit de omgeving van de jongere zich nog steeds ernstige zorgen maken over de veiligheid en de ontplooiingskansen van de minderjarige. In die situaties kan er worden aangemeld bij het OCJ waar ze zullen nagaan of de overheid moet tussenkomen om zeker te zijn dat de hulpverlening blijft lopen (of wordt opgestart). Binnen het OCJ zijn er referentieconsulenten radicalisering aangeduid. Deze referentieconsulenten nemen geen externe functie op. Zij zijn er om hun collega's bij te staan en om de kennis over de thematiek actueel te houden binnen de eigen dienst. Alle externe vragen komen binnen via de consultfunctie (contactgegevens via <http://wvg.vlaanderen.be/jongerenwelzijn/professionelen/jeugdhulpaanbieders/omgaan-met-verontrusting/>). Desgewenst zal consult verder navraag doen bij of in overleg gaan met de referentieconsulent. Indien het OCJ inschat dat er onvoldoende medewerking is aan de hulpverlening, kan het de situatie aanmelden bij het parket. Parket maakt dan een inschatting of zij de situatie voorleggen aan een jeugdrechter of niet.

Contactgegevens vind je terug op <https://www.kennisplein.be/Pages/OCJ---referentieconsulenten.aspx>

[Terug naar inhoudstafel](#)

Referentieconsulent Justitiehuisen

Binnen elk Vlaams justitiehuis werden referentie-justitieassistenten radicalisering aangeduid. Er werd tevens een centraal aanspreekpunt radicalisering aangesteld op het niveau van het centraal bestuur van de Afdeling Justitiehuisen.

De referentie-justitieassistenten kregen reeds een opleiding in de thematiek en zorgen voor interne ondersteuning van collega's. Zij kunnen met vragen en opmerkingen terecht bij het centrale aanspreekpunt radicalisering (carl.beckers@wvg.vlaanderen.be).

Externe partners van de justitiehuisen kunnen de directeurs van de justitiehuisen en van het Vlaams Centrum Elektronisch Toezicht (VCET) aanspreken over de wijze waarop er gewerkt wordt of kan worden in dossiers met een radicaliseringsaspect.

[Terug naar inhoudstafel](#)

Vormingen

Naar Vormingsaanbod doet het departement Welzijn beroep op het **Ondersteuningsteam Allochtonen** (OTA) voor de hulpverleners Integrale jeugdhulp met vragen over diversiteit en radicalisering. Er wordt een aanbod op maat van organisaties met specifieke vragen voorzien. Deze vragen kunnen gerelateerd zijn aan individuele trajecten van jongeren, of breder als vorming voor een team. Dit vormingspakket wordt aangeboden aan de verschillende actoren uit de integrale jeugdhulp. Voor vragen kan je terecht bij één van onderstaande ondersteuningsteams:

OTA Antwerpen

Kerkstraat 159
2060 Antwerpen
03/ 663 13 63

info.antwerpen@ondersteuningsteam.be
<http://ondersteuningsteamantwerpen.be/>

OTA Vlaams-Brabant – Brussel

Vooruitgangstraat 333/8
1030 Schaarbeek
02 / 725 60 13

info@ota-vlaamsbrabant-brussel.be
<http://ota-vlaamsbrabant-brussel.be/>

OBJ Limburg

Smetstraat 19
3501 Wimmertingen
011 / 85 81 10

mildred.vyvey@objlimburg.be
<http://www.objlimburg.be/>

OTA Oost- en West-Vlaanderen

Provinciaal Administratief Centrum

3e verdieping, lokaal 320 en 321

Woodrow Wilsonplein 2

9000 Gent

info@otavzw.be

<http://www.otavzw.be/>

Tot slot biedt Elegast vzw de weerbaarheidstraining “SLIM-R: Samen Leven In de Maatschappij en het voorkomen van het ontwikkelen van een radicaal gedachtegoed” aan. Dit project stimuleert jongeren om in dialoog te gaan en zet hen aan tot kritische reflectie. Er is een aanbod voor de jongeren zelf, voor klassen en voor begeleiders, leerkrachten en hulpverleners. Meer informatie vind je terug op www.elegast.be/nieuwsbrieven/HCA/nieuwsbrief3.pdf

[Terug naar inhoudstafel](#)

Jeugdwerk

Jeugdwerkbeleid in Vlaanderen

Sinds januari 2013 kunnen kinderen, jongeren en jeugdwerkers terecht bij De Ambrassade. Dat is een samensmelting van de voormalige organisaties Steunpunt Jeugd, VIP Jeugd en de Vlaamse Jeugdraad. De Ambrassade maakte een schema over het jeugdwerk in Vlaanderen, deze informatie vindt u terug op:

https://prezi.com/vfhiifcfawi9/jeugdwerkbeleid-in-vlaanderen-update-2016/?utm_campaign=share&utm_medium=copy

[Terug naar inhoudstafel](#)

Jongerengids

De jongerengids geeft betrouwbare informatie op maat van kinderen en jongeren over thema's die voor hen belangrijk zijn. Je vindt op hun website een kort overzicht van wat een jeugddienst, een jeugdorganisatie, jeugdhuis en jeugdraad doet. <https://jongerengids.be/vraag/jeugddiensten-en-jeugdorganisaties-wie-doet-wat>

[Terug naar inhoudstafel](#)

Jeugdwerk in de buurt

Heel wat organisaties zetten zich in voor de jeugd en krijgen hiervoor steun van de Vlaamse overheid. Het totale aanbod vind je terug op <https://www.jeugdorganisaties.be/jeugdwerk>. Via de zoekterm rechtsboven krijg je een overzicht van jeugdorganisaties in je buurt.

Via de website vind je organisaties die werken rond informatie, lokaal jeugdbeleid, internationaal en toerisme.

<http://www.vlaanderen.be/nl/cultuur-sport-en-vrije-tijd/jeugd/organisaties-voor-jongerenwerking>

Voor lokaal jeugdwerk bestaan er verschillende attesten, erkenningen en subsidies. Je vind op onderstaande website een overzicht terug van organisaties die op verschillende domeinen hierrond werken:

<http://www.vlaanderen.be/nl/cultuur-sport-en-vrije-tijd/jeugd/lokaal-jeugdwerk>

[Terug naar inhoudstafel](#)

Vereniging Vlaamse Jeugddiensten vzw

VVJ is een ledenorganisatie van lokale besturen die, in formele overeenstemming met VVSG, ambtenaren jeugd, jeugdraadleden en schepenen van jeugd ondersteunt. VVJ biedt vorming, gratis uitwisseling, helpdesk en begeleiding op maat. De missie van VVJ is 'meer, beter en breder lokaal beleid voor kinderen en jongeren'. VVJ is tevens de ondersteunende organisatie van de kindvriendelijke steden en gemeenten. (www.vvj.be)

[Terug naar inhoudstafel](#)

Arktos

Arktos is een jongerenorganisatie die zich inzet op vlak van algemene ondersteuning, vorming en signalering. Zij werkten rond specifiek het thema radicalisering het programma BOUNCE uit. Dit is het resultaat van een twee jaar lange, intense samenwerking tussen Arktos en het FOD Binnenlandse Zaken Unit R en werd mogelijk gemaakt dankzij de financiële steun van de Europese Unie. BOUNCE is een preventief programma dat werd ontwikkeld om gewelddadige radicalisering in een vroeg stadium te voorkomen. BOUNCE helpt de veerkracht van (kwetsbare) jongeren te versterken en maakt hun sociale omgeving bewust van hun rol. BOUNCE bestaat uit 3 tools: Bounce young, een veerkrachtraining voor jongeren, Bounce along, een bewustmakingstool voor ouders en eerstelijns werkers, en Bounce up, de train de trainer. Meer informatie kan je vinden op de website van Arktos: (<http://arktos.be/#!/nl/oreg/30>) en op de website (<http://www.bounce-resilience-tools.eu/nl>)

Contactpersoon Arktos: Ellen Goovaerts – egoovaerts@arktos.be

Contactgegevens FOD Binnenlandse Zaken: bounce-support@ibz.fgov.be

[Terug naar inhoudstafel](#)

Uit de marge

Uit de marge is het Vlaams netwerk voor jeugdwerk met kinderen en jongeren in een maatschappelijk kwetsbare situatie. Hun kadervorming richt zich in de eerste plaats naar jeugdwerkers die met deze groepen werken, maar het aanbod staat ook open voor medewerkers van jeugddiensten of andere sectoren die met deze kinderen en jongeren werken in een vrijwillige setting. Naast de geprogrammeerde kadervorming levert Uit De Marge ook vorming op maat, in antwoord op concrete vormingsvragen. Op basis van bijzondere noden en behoeften van jeugdwerkingen, organisaties uit het middenveld of lokale besturen en overheidsdiensten. (www.uitdemarge.be)

[Terug naar inhoudstafel](#)

De Ambrassade

Het departement CJSM organiseert structureel overleg met en tussen jeugdwerkorganisaties om informatie te ontsluiten en de noden m.b.t. de aanpak van radicalisering te bevragen. Sinds januari 2013 kunnen kinderen, jongeren en jeugdwerkers terecht bij De Ambrassade. Dat is een samensmelting van de voormalige organisaties Steunpunt Jeugd, VIP Jeugd en de Vlaamse Jeugdraad. De Vlaamse Jeugdraad ([externe website](#)) blijft als feitelijke vereniging het adviesorgaan en de spreekbuis van kinderen en jongeren en zal door De Ambrassade worden ondersteund. Dit doet De Ambrassade via de ondersteuning van jeugdwerk, via coördinatie van het jeugd informatielandschap en via het inzetten op breed categoriaal jeugd beleid, met als belangrijkste thema's armoede, ruimte, werk en leren. De Ambrassade ondersteunt de Vlaamse Jeugdraad, het officiële adviesorgaan van de Vlaamse Regering over alles wat kinderen en jongeren aanbelangt met een aanbod op maat – want sterke organisaties voeden het jeugd- en kinderrechtenbeleid. De Ambrassade heeft een divers ondersteuningsaanbod voor de jeugdsector en zijn jeugd informatiepartners. (<https://ambrassade.be/>)

[Terug naar inhoudstafel](#)

Ondersteunde organisaties door de Vlaamse overheid.

De Vlaamse Overheid ondersteunt verschillende organisaties die zich inzetten voor kinderen en jongeren in hun vrije tijd. Hier vind je een overzicht van alle landelijk erkende en gesubsidieerde jeugdorganisaties, een korte beschrijving en hun contactgegevens:

Activak vzw

Bredabaan 39
2170 Merksem
[t] 03 569 98 42
[e] info@activak.be
[w] www.activakvzw.be

Vanuit het geloof in de vormende waarde van het spel heeft Activak als doel zich in te zetten voor de vorming en de zinvolle en nuttige vrijetijdsbesteding van de jongeren en bij te dragen tot het ontwikkelen van zin voor verantwoordelijkheid bij deze jongeren. De nadruk wordt gelegd op o.m. sociale, creatieve, sportieve en culturele aspecten.

AFS vzw

H. Consciencestraat 52
2800 Mechelen
[t] 015 79 50 10
[e] AFSBFL@AFS.org
[w] www.afsvlaanderen.be

AFS Interculturele Programma's is een non-profit vrijwilligersorganisatie die zich sinds 1947 bezighoudt met jongerenuitwisselingen. De vereniging tracht haar steentje bij te dragen tot de wereldvrede door jongeren de kans te geven zich een 'vreemde' cultuur eigen te maken en er respect voor op te brengen.

AFYA vzw

Troonstraat 125
1050 Brussel
[t] 02 507 88 67
[e] afya@gezinsbond.be
[w] www.afya.be

AFYA spitst haar werking toe op de organisatie van jeugdvakanties. Het gaat voornamelijk om sportieve internaatvakanties.

Akindo vzw

Werkplaatsen 65
3920 Lommel
[t] 011 54 48 87
[e] info@akindo.be
[w] www.akindo.be

Akindo richt vakanties in voor kinderen, jongeren en gezinnen. De vzw richt zich vooral tot mensen uit sociaal kwetsbare milieus en begeleidingshuizen in Vlaanderen.

Arktos vzw

Valkerijgang 26
3000 Leuven

[t] 016 29 57 74
[e] info@arktos.be
[w] www.arktos.be

Arktos heeft als doel het doorbreken van de maatschappelijke kwetsbaarheid bij jongeren tussen 12 en 25 jaar. Zij doet dit via drie opdrachten: de kernopdracht vorming en de ondersteunings- en signaalopdracht.

Bizon vzw

Tarbotstraat 61 d
9000 Gent
[t] 0476 60 84 69

[e] info@bizonvzw.be
[w] www.bizonvzw.be

Bizon vzw organiseert vrijetijdsactiviteiten voor maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren. Het hoofddoel ligt op de organisatie van vakantiecampen. Bizon vzw tracht via haar werking bij te dragen tot meer begrip en tolerantie tegenover maatschappelijke kwetsbaarheid.

Bouworde vzw

JP Minckelersstraat 78
3000 Leuven
[t] 016 25 91 44

[e] info@bouworde.be
[w] www.bouworde.be

Bouworde heeft als doel -jongeren (tot 30 jaar) te vormen en bewust te maken van de sociale realiteit -jongeren de kans geven hun solidariteit te uiten door mee te werken aan daadwerkelijke verbeteringsprojecten: in Vlaanderen, elders in Europa en daarbuiten -jongeren aanzetten om -in de volle zin van het woord- wereldburger te zijn door een uitwisseling van culturen, leefwijzen en denkbeelden. Bouworde is op die manier een jongerenorganisatie die met de hulp van vrijwilligers armoede en bestaansonzekerheid probeert te bestrijden door hulp te bieden op het vlak van huisvesting. Dat doet ze door de organisatie van sociale, technische en ecologische bouwkampen voor jongeren tussen 18 en 30 jaar. De bouwkampen vinden plaats in Vlaanderen, Europa, Azië, Afrika en Latijns-Amerika.

Chirojeugd Vlaanderen vzw

Kipdorp 30
2000 Antwerpen
[t] 03 231 07 95
[e] info@chiro.be
[w] www.chiro.be

Chiro wil op verschillende plaatsen in Vlaanderen en Brussel kinderen en jongeren in hun vrije tijd verenigen. Chiro wil hierbij alle kinderen en jongeren aanspreken, ongeacht hun sociale of culturele achtergrond, ongeacht hun fysieke of intellectuele capaciteiten. Via spel wil Chiro kinderen en jongeren ervaringen laten opdoen. Spel wordt voor Chiro een manier van leven. Chiro wil ook betrokken zijn op de brede maatschappij en jongeren aanzetten om een engagement op te nemen in de buurt of maatschappij.

Krunsj vzw

Kareelstraat 132

9300 Aalst

[t] 053 76 99 88

[e] info@jeugdtip.be

[w] www.jeugdtip.be

Krunsj (voorheen Jeugdtip) wil als jeugddienst van de Vlaamse Neutrale Ziekenfondsen en als landelijk erkende jeugdwerkorganisatie een vrijetijdsaanbod voor kinderen, jongeren en hun ouders uitwerken door middel van vakanties en vormingen, waarbij betaalbaarheid een beslissende factor is.

KSA vzw

Vooruitgangsstraat 225

1030 Brussel

[t] 02 201 15 10

[e] info@ksj.be

[w] www.ksj.org

KSA (voorheen KSJ-KSA-VKSJ) is een van de drie grote jeugdbewegingen, met 35 000 leden, verspreid over 300 groepen in Vlaanderen.

Lejo vzw

Antwerpsesteenweg 701-703

9040 Sint-Amandsberg

[t] 09 223 21 54

[e] info@lejo.be

[w] www.lejo.be

Lejo biedt jongeren met een lage scholingsgraad kansen tot ontplooiing van hun persoonlijkheid. Het is de bedoeling hen zo goed mogelijk te laten participeren aan wat rondom hen gebeurt, zowel in eigen milieu als in breder samenlevingsverband. Daarenboven verdedigt Lejo hun belangen en fungeert zij als hun spreekbuis.

La Petite Merveille Kids & Nature vzw

J. De Bethunelaan 9

9800 Sint-Martens-Leerne

[t] 09 371 59 79

[e] info@lpmforkids.be

[w] www.lpmforkids.be

LPM organiseert vakantiecampen voor kinderen van 5 tot 16 jaar tijdens de zomermaanden en de paasvakantie op het domein "La Petite Merveille" in Durbuy.

Nature vzw

Hoegaardsestraat 214/1

3000 Leuven

[t] 016 35 66 70

[e] info@nature.be

[w] www.nature.be

Nature richt avontuurlijke en natuurgebonden programma's in voor jongeren. Zij richt eveneens kadervormingen in voor jeugdwerkers en -verenigingen.

Natuur en Wetenschap vzw

Baalsebaan 287

3128 Baal-Tremelo

[t] 016 53 73 75

[e] secretariaat@natuurenwetenschap.be

[w] www.natuurenwetenschap.be

Natuur en Wetenschap stelt zich tot doel de natuur en de wetenschap, in de meest uitgebreide betekenis van het woord, te populariseren onder de jongeren door het organiseren van vormende en ontspannende activiteiten.

PAJ vzw

Schoenstraat 15 b

2140 Antwerpen

[t] 0487 10 16 53

[e] najim@paj.be

[w] www.paj.be

PAJ (Platform Allochtone Jeugdwerkingen) is een koepelvereniging van allochtone jeugdwerkingen. Ze biedt allochtone jongeren de kans om kennis te maken en te experimenteren met vormen van jeugdwerk om zo op te groeien tot maatschappijkritische en bewuste burgers.

Panta Rhei vzw

Terriest 2

1670 Pepingen-Heikruis

[t] 02 397 99 99

[e] info@pantarheivzw.be

[w] www.pantarheivzw.be

Panta Rhei stimuleert de uitbouw van een kader waarbinnen jongeren plezierige, creatieve, vormende en vaardigheidsbevorderende activiteiten opzetten en dit om de persoonlijkheidsontplooiing, de weerbaarheid, de sociale integratiezin en het constructieve engagement bij jongeren te stimuleren om zo een goed 'samen zijn' te beleven.

Pedagogisch Instituut J.L. Vives vzw

Cordoeaniersstraat 13

8000 Brugge

[t] 050 34 06 70

[e] vives@vives-vzw.be

[w] www.vives-vzw.be

Studie en advies van alle aspecten van een gemeentelijk speel(ruimte)beleid. Ontwerpen speelinfrastructuur (buurtspeelpleinen, schoolspeelplaatsen) met inspraakbegeleiding. Vorming van begeleiders voor speelpleinen, jeugdateliers, kinderopvang. Agogische ondersteuning van plaatselijke speelprojecten. Belangenverdediging van plaatselijke speelinitiatieven naar diverse overheden.

Pinkster Jongeren Vlaanderen vzw

Stationsstraat 21

1840 Londerzeel

[t] 052 31 08 75

[e] secretariaat@pjb.be

[w] www.pjb.be

Pinkster Jongeren Vlaanderen (PJV) organiseert kampen, activiteiten en vorming voor jongeren van 3 tot 30 jaar. PJV wil jongeren uitdagen om Evangelische basiswaarden uit te leven, zichzelf te ontplooiën en mee te bouwen aan een warmere samenleving.

Roeland vzw

Krijgslaan 18-22

9000 Gent

[t] 09 221 60 44

[e] info@roeland.be

[w] www.roeland.be

Roeland wil op structurele wijze de communicatieve taalvaardigheid van de jeugd in Vlaanderen bevorderen. De vereniging streeft meertaligheid van jongeren na met het oog op hun individuele ontplooiing en het optimaal functioneren in een internationale en multiculturele context.

Scouts en Gidsen Vlaanderen vzw

Lange Kievitstraat 74

2018 Antwerpen

[t] 03 231 16 20

[e] info@scoutsengidsenvlaanderen.be

[w] www.scoutsengidsenvlaanderen.be

Scouts en Gidsen Vlaanderen (het vroegere VVKSM) richt zich met scouting op de ontplooiing van jonge mensen als individu, in groep en binnen de samenleving. Ploegwerk, medebeheer, zelfwerkzaamheid, engagement en dienst zijn de basis van haar aanpak. Met activiteiten vol avontuur en creativiteit bouwt Scouts en Gidsen Vlaanderen een werking op per leeftijdsklasse. Het openluchtlevens is de kracht van de vereniging. Scouting wil zeggen: op verkenning gaan. Het is een spel dat niet luchtledig is, vrije tijd die niet vrijblijvend is. Zo wil de vereniging alle kinderen en jongeren helpen opgroeien tot gelukkige mensen in een rechtvaardige wereld.

Sporta-Vakantie vzw

Geneinde 2

2260 Tongerlo

[t] 014 53 95 81

[e] vakantie@sporta.be

[w] www.sporta.be

Sporta-Vakanties is enerzijds een organisatie voor sportieve en creatieve vakanties en anderzijds voor vorming van de jeugd. De vakanties en vormingscursussen beogen een evenwichtige persoonsontplooiing met de nadruk op sociale, culturele, creatieve en sportieve aspecten.

Taalstages Depauw Binnenland vzw

't Hoge 120

8500 Kortrijk

[t] 056 21 05 27

[e] info@depauw.be

[w] www.depauwbelgium.be

De vereniging organiseert taalvakanties in het binnenland voor verschillende leeftijdscategorieën. Elk programma brengt een evenwichtige mix van taallessen en sport of spel.

Talencentrum Le Crayon vzw

Nieuwenhuysse 86

8520 Kuurne

[t] 0497 60 58 32

[e] info@lecrayon.be

[w] www.lecrayon.be

Le Crayon organiseert taalkampen Frans en Engels voor kinderen en tieners van vijf tot vijftien jaar (in externaat- en internaatsverband). De taalactiviteiten tijdens de kampen worden gecombineerd met recreatieve, sportieve en culturele activiteiten. Naast kampen organiseert Le Crayon ook taalateliers voor kinderen

The Outsider Club vzw

Donkstraat 50

9700 Oudenaarde

[t] 0479 22 31 45

[e] info@theoutsiderclub.be

[w] www.theoutsiderclub.be

The Outsider Club bevordert via sociale en culturele, maar voornamelijk sportieve en avontuurlijke activiteiten, de participatie, ontwikkeling en ontplooiing van kinderen en jongeren. Ze doet dit door het aanbieden van outdooractiviteiten, technische en pedagogische vorming, voornamelijk in outdooractiviteiten en aanverwante materies, het organiseren van vakanties en kampen, het opzetten van projecten rond outdoor, teambuilding, natuurbeleving, veiligheid en andere aanverwante thema's, het faciliteren van participatie aan outdooractiviteiten en bijhorende vorming.

Top Vakantie vzw

Vleurgatsesteenweg 113

1000 Brussel

[t] 02 642 20 49

[e] topvakantiedienst@topvakantie.be

[w] www.topvakantie.be

Top Vakantie, Vormingswerk en Vrijtijdsbesteding voor Jongeren vzw, stelt jongeren en iedereen die met hun opvoeding begaan is - ouders en organisaties - een waaier van vakanties voor waarbij het educatieve aspect primeert. De verblijven, stages en reizen worden uitgewerkt en geanimeerd door teams van vrijwilligers, die door Top Vakantie worden opgeleid. Hierbij wordt nauwlettend toegezien op de pedagogische aspecten van de vrijetijdsbesteding, de onontbeerlijke technische bijscholing en de aanpassing aan uitgewerkte projecten voor elk type vakantie. Als pluralistische vereniging eerbiedigt Top Vakantie elke waardendragende overtuiging en hecht zij bijzonder veel belang aan de sociale ontplooiing die het gevolg is van een goed geleid groepsleven.

Tumult vzw

Brusselsepoortstraat 8

2800 Mechelen

[t] 015 43 56 96

[e] info@jeugdenvrede.be

[w] www.jeugdenvrede.be

Tumult (voorheen Jeugd en Vrede) is een jeugddienst die werkt aan vredesopvoeding vanuit verschillende invalshoeken. Ze geeft vorming aan de jeugd en aan begeleiders en organiseert educatieve activiteiten voor kinderen en jongeren zoals kampen, vredesreizen, interculturele

wandelingen, inleefreizen...Daarnaast ontwikkelt Tumult een brede waaier van speelse, vaak interactieve producten om vredesopvoeding met kinderen en jongeren te concretiseren en bouwt zij een dynamische organisatie uit met een stevige vrijwilligerswerking en goede freelancers. De vereniging werkt inhoudelijk rond de volgende thema's: respecteren van culturen, voorkomen van pesten, bouwen aan duurzaamheid, omgaan met conflicten en leren van oorlog.

Uit de Marge vzw

Henegouwenkaai 29

1080 Brussel

[t] 02 411 70 02

[e] info@uitdemarge.be

[w] www.uitdemarge.be

Uit de Marge levert een actieve bijdrage aan de realisatie van de rechten en gelijke kansen van de maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren in Vlaanderen. Hierbij concentreert Uit de Marge zich op de uitbouw van een kwalitatief hoogstaand jeugdwerk met maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren.

VDS vzw

Lange Ridderstraat 22

2800 Mechelen

[t] 015 28 73 90

[e] vds@staf.speelplein.net

[w] www.speelplein.net

De Vlaamse Dienst Speelpleinwerk is een dienstverlenende organisatie voor de 400 speelpleinwerkingen die Vlaanderen rijk is, los van de grootte, beheersvorm of kwaliteit. Haar dienstverlening omvat advies, begeleiding, vorming en belangenbehartiging.

VNJ vzw

Zillebekelaan 19

2600 Berchem

[t] 03 218 56 58

[e] Verbondshuis@vnj.nu

[w] www.vnj.org

Het Vlaams Nationaal Jeugdverbond (VNJ) wil als traditionele jeugdbeweging, kinderen al spelend Vlaams bewustzijn, respect voor het milieu en voor elkaar bijbrengen. Zo spelen wij voor een vrij en mooi Vlaanderen met kameraadschap, eerlijkheid, moed en trouw nog steeds hoog in het vaandel geschreven.

Wel Jong Niet Hetero vzw

Kammerstraat 22

9000 Gent

[t] 09 335 41 87

[e] info@weljongniethetero.be

[w] www.weljongniethetero.be

Wel Jong Niet Hetero (WJNH) groepeerst en begeleidt lokale holebi-jongerengroepen, organiseert zelf landelijke initiatieven zoals het holebikamp, trefdagen, forummeetings, min-19 (scholierenwerking), holebifuiven, To Bi! En doet aan kadervorming voor holebi-jeugdwerkers. Verder is WJNH het aanspreekpunt wat betreft de holebi-jongeren thematiek in Vlaanderen.

Youth for Understanding vzw

Frans Halsvest 92

2800 Mechelen

[t] 015 79 50 04

[e] info@yfu.be

[w] www.yfu.be

Het doel van YFU is jongeren over de hele wereld voor te bereiden op hun verantwoordelijkheden en mogelijkheden in een veranderende maatschappij, waarbinnen mensen uit verschillende landen en culturen steeds meer van elkaar afhankelijk worden.

[Terug naar inhoudstafel](#)

SPORT

Sport Vlaanderen

Sport is veel meer dan bewegen alleen. Naast de ontwikkeling van een gezonde en actieve levensstijl, of het bevorderen van de fysieke fitheid, kan sport een zinvolle vrijetijdsbesteding en structuur bieden. Via sport (door het actief sport beoefenen of door vrijwilligerswerk in de sport) kunnen attitudes, soft skills, zelfvertrouwen, veerkracht en competenties versterkt worden. Sport kan een waardevolle rol spelen in het bereiken van en het werken met jongeren die dreigen zich niet meer verbonden te voelen met hun samenleving – ook jongeren die vatbaar zijn voor extremistisch gedachtegoed. Daarnaast kan sport er ook voor zorgen dat mensen van verschillende herkomst met elkaar in contact komen en zo bijdragen tot sociale samenhang en duurzame verbinding.

Sport Vlaanderen is de sportadministratie van de Vlaamse overheid.

- Zoek je een sportorganisatie, dan kan je deze via de website van Sport Vlaanderen vinden: www.sport.vlaanderen/waar-sporten/vind-een-sportorganisatie. Het geeft je bijvoorbeeld meteen ook een zicht of deze sportclub lid is bij een erkende sportfederatie.
- De provinciale promotiediensten van Sport Vlaanderen kunnen je verder op weg helpen in het sportlandschap: www.sport.vlaanderen/paginas/onze-promotiediensten.
- Met specifieke vragen kan je terecht bij het Kennis- en informatiepunt sport op kics@sport.vlaanderen.

[Terug naar inhoudstafel](#)

Buurtsport

Lokaal, en zeker in stedelijke contexten, zijn er heel wat sportpraktijken die een meerwaarde kunnen betekenen. Uiteraard is de **lokale sportdienst** een eerste aanspreekpunt om te kijken welke mogelijkheden er zijn, en dan zeker die gemeenten met een goed uitgewerkte **buurtsportwerking**. ISB, de ledenvereniging van de lokale sportdiensten (www.isbvzw.be), wil vanuit hun rol als Expertisecentrum Buurtsport het lokale beleid verder inspireren, activeren en ondersteunen rond deze methodiek: www.buurtsport.vlaanderen

[Terug naar inhoudstafel](#)

Vechtsporten

Vechtsporten hebben een grote aantrekkingskracht bij bepaalde doelgroepen van jongeren, en worden meer en meer gehanteerd als middel om met jongeren te werken aan competenties of in functie van sociaal-maatschappelijke doelstellingen. Contacteer het Risicovechtplatform Vlaanderen voor meer informatie en achtergrond: www.vechtplatform.be.

[Terug naar inhoudstafel](#)

Démos

Démos is als kenniscentrum actief in het Vlaams Participatiedecreet. Demos zet in op het vernieuwen en verdiepen van de participatie van kansengroepen aan cultuur, jeugd en sport, vanuit de leefwereldperspectieven van kansengroepen en een streven naar een meer open, inclusieve en democratische samenleving. Zij zetten in op drie kerntaken: Praktijkondersteuning, Praktijkontwikkeling en -innovatie, en fondswerking via het Fonds Vrijetijdsparticipatie. www.demos.be

[Terug naar inhoudstafel](#)

Belgian Homeless Cup

De **Belgian Homeless Cup** is een sociaal-sportieve voetbalcompetitie voor dak- en thuislozen. Door de kracht van voetbal in te zetten wordt een re-integratieproces opgestart. De basis van de werking zijn de lokale homeless teams in een samenwerkingsverband tussen welzijnsorganisaties en voetbalclubs uit de Belgische voetbalcompetitie: www.belgianhomelesscup.be

[Terug naar inhoudstafel](#)

Centra voor Actieve Netwerkontwikkeling en omgevingsondersteuning (CANO)

Binnen de **jeugdzorg** werden de CANO organisaties (Centra voor Actieve Netwerkontwikkeling en Omgevingsondersteuning: www.canovlaanderen.be) overtuigd van de meerwaarde die sport kan betekenen. Meer informatie over dit traject vind je op www.isbvzw.be/sportenjeugdzorg

Rising You(th)

RISING YOU[th] is een sociale onderneming die zich tot deze ondernemende jongeren richt en in het bijzonder tot jonge vluchtelingen. RISING YOU[th] levert jonge, enthousiaste werknemers die gecertificeerd zijn volgens internationaal geldende veiligheidscriteria om op hoogte of moeilijk bereikbare plaatsen te werken. RISING YOU[th] vertrekt aan de basis vanuit een laagdrempelig vrijetijdsaanbod, vanaf de leeftijd van 14 jaar, met de Vertical Club. De organisatie werd bekroond met de Vlaamse Prijs voor Sportverdienste 2017. www.risingyou.be

[Terug naar inhoudstafel](#)

Werkinlevingstrajecten voor jongeren WIJ!

Binnen de ESF maatregel '**Werkinlevingstrajecten voor Jongeren WIJ!**' 2018-2020 wordt sport geïntegreerd in de begeleidingsmaatregelen naar laagopgeleide jongeren van 18 tot 25 jaar met een afstand tot de arbeidsmarkt. www.esf-vlaanderen.be/nl/inspiratiebron/themas/jongeren-en-werk/wij-3/wij-3

[Terug naar inhoudstafel](#)

De **vakgroep Sport&Society van de VUB** heeft een grote expertise met betrekking tot de sociaal-maatschappelijke rol van sport, en kan bijgevolg een interessante onderzoekspartner zijn om te betrekken in beleidsontwikkeling en -evaluatie: <http://sportandsociety.be>. De andere universiteiten met een opleiding LO zijn de KULeuven (<https://gbiomed.kuleuven.be/english/research/50000737/index.html>) en de UGent (<https://www.ugent.be/ge/bsw/nl>)

[Terug naar inhoudstafel](#)

AGENTSCHAP BINNENLANDS BESTUUR

Centraal aanspreekpunt Radicalisering

Het Agentschap Binnenlands Bestuur (ABB) staat in voor het coördineren van het Vlaamse preventieve beleid inzake radicalisering op ambtelijk niveau. Daarvoor duidde ABB een centraal aanspreekpunt radicalisering, Daphné Costes (daphne.costes@bz.vlaanderen.be), aan om het beleid in de samenwerking en afstemming met andere beleidsdomeinen en overheden vorm te geven en uit te voeren. Een volledig overzicht van het Vlaamse beleid kan u terug vinden op <https://lokaalbestuur.vlaanderen.be/preventie-van-gewelddadige-radicalisering-en-polarisering>

Om tegemoet te komen aan de eerste noden van de lokale besturen, keurde Vlaams minister van Binnenlands Bestuur Homans in december 2014 twee projecten goed. Motief vzw (zie onderstaand) kreeg middelen om in de zes pilotsteden (Antwerpen, Brussel, Kortrijk, Maaseik, Mechelen en Vilvoorde) vorming te geven aan eerstelijns werkers uit de onderwijs-, welzijn- en jeugdwerksector, die in contact kwamen met radicaliserende jongeren. VVSG vzw (zie [hulpijnen radicalisering](#)) kreeg middelen om een projectmedewerker aan te werven die moest zorgen voor de ondersteuning van de lokale besturen bij het voeren van een lokaal preventief beleid. Beide projecten verlengden we ondertussen met een jaar.”

[Terug naar inhoudstafel](#)

Vzw Motief

Vzw motief heeft een pilootproject⁴ ontwikkeld waarbij een vierdaags vormingspakket op maat wordt aangeboden aan leerkrachten, jeugdwerkers en welzijnswerkers rond identiteitsontwikkeling bij moslimjongeren. De betrachting daarbij is om de handelingsruimte van eerstelijns werkers te verruimen door het inzicht te vergroten in de levensbeschouwelijke identiteitsontwikkeling van jongeren door het leren detecteren van en inspelen op signalen van radicalisering én door het uitbouwen van een emancipatorische aanpak die jongeren uitdaagt tot zelfontplooiing en kritisch burgerschap.

Meer specifiek wordt er tijdens de vorming ingegaan op volgende aspecten:

- Inzicht in Maatschappelijke context van radicalisering en plaats van religie in de samenleving
- Bewust worden van de betekenis van eigen levensbeschouwelijke waarden en normen (religieus en niet-religieus)
- Kritische reflectie
- Onderscheid kritisch burgerschap vs gewelddadig radicalisme
- Inzicht identiteitsontwikkeling van jongeren en specifiek moslimjongeren
- Cases leren analyseren
- Methodische handvatten

[Terug naar inhoudstafel](#)

Train-the-Trainer cursus vzw Motief

Vzw Motief is in 2016 van start gegaan met het organiseren van een Train de Trainer omtrent positieve identiteitsontwikkeling bij moslimjongeren. In dit project, dat over twee jaar loopt, leidt de vzw een dertigtal trainers op. Deze trainers kunnen vervolgens lokaal vormingstrajecten begeleiden voor eerstelijns werkers uit onderwijs, jeugdwerk, hulpverlening en tewerkstelling. De nadruk in de training ligt op kritische reflectie over de eigen professionele praktijk en het oefenen in een emancipatorische begeleidershouding die het zoekproces van jongeren ondersteunt en stimuleert tot kritisch burgerschap.

Mensen die aan deze train de trainer deelnemen, worden opgeleid om nadien trainingen voor de eigen sector te organiseren rond het thema 'positieve identiteitsontwikkeling van moslimjongeren' en omtrent brede

⁴ 30 eerstelijns werkers in 6 steden (Antwerpen, Brussel, Kortrijk, Maaseik, Mechelen en Vilvoorde)

preventie van radicalisering. Dat doen ze binnen hun huidige professionele opdracht (enkel professionelen die deze opdracht in hun takenpakket hebben, worden toegelaten tot de training). Ten aanzien van Motief hebben deelnemers aan deze Train de Trainer dus geen enkele verplichting: trainers worden opgeleid zodat zij vzw motief niet meer nodig zouden hebben in de toekomst bij het organiseren van medewerkers binnen de eigen organisatie / sector.

Concreet loopt dit project over twee jaar. In 2016 worden de trainers opgeleid op wordt een handboek ontwikkelt. In 2017 voorziet vzw Motief praktijkondersteuning voor de opgeleide trainers. Eens de trainers zijn opgeleid, volgt een communicatie over hoe diensten en organisaties beroep kunnen doen op de trainers. Meer informatie over Motief vzw vindt u op www.motief.org.

[Terug naar inhoudstafel](#)

Projectondersteuning Positieve identiteitsontwikkeling

In het kader van de preventie van radicalisering lanceerden Vlaams minister Liesbeth Homans, bevoegd voor Integratie en Inburgering en Vlaams minister Sven Gatz, bevoegd voor jeugd, een gezamenlijke projectoproep om organisaties te ondersteunen die een positieve bijdrage kunnen leveren aan de zoektocht van jongeren naar een eigen identiteit.

Acht projecten werden op basis van problematiek, aanpak, beoogde resultaten, planning, duurzaamheid, samenwerking en budget geselecteerd:

- Centrum voor Islamitische Educatie de Toekomst vzw
- Partage en couleurs vzw
- MSC Ahlan vzw (Antwerpen)
- Groep Intro vzw (Brussel)
- Victoria Deluxe vzw (Gent)
- Arktos vzw (Geel)
- Zonder handen vzw (Molenbeek)
- Jeugdclubs vzw (Lokeren)

Over elk van deze projecten vindt u meer terug op pagina 37-46 van het themanummer Radicalisering in het tijdschrift Binnenband: <http://lokaalbestuur.vlaanderen.be/sites/default/files/public/publicaties/BB-radicalisering.pdf>

[Terug naar inhoudstafel](#)

AGENTSCHAPPEN INTEGRATIE & INBURGERING

De Agentschappen Integratie en Inburgering (Atlas Antwerpen, In-Gent en het Vlaams Agentschap Integratie en Inburgering) voeren het Vlaamse inburgerings- en integratiebeleid uit. Hun dienstverlening vertrekt vanuit de noden en vragen van zowel burgers, diensten als het beleid.

De agentschappen zetten daarom in op:

- Integratie
- Inburgering
- Nederlands leren en oefenen
- Juridische dienstverlening
- Sociaal tolken en vertalen

Integratie

De Agentschappen Integratie en Inburgering willen mensen van buitenlandse herkomst volwaardig aan de samenleving laten deelnemen. Dat vraagt inspanningen. Van iedereen. Daarom werken de agentschappen samen met lokale besturen, organisaties en burgers om beter om te gaan met de uitdagingen rond migratie.

Dit doen ze onder andere via:

- Cijferanalyse
 - o Hoeveel personen met een migratieachtergrond wonen in mijn gemeente?
 - o Hoeveel nieuwkomers stroomden dit jaar in Vlaanderen in via gezinshereniging?
 - o Hoeveel opvangplaatsen voor asielzoekers zijn er in mijn streek?
- Taalbeleid
 - o Hoe gaat mijn organisatie best om met meertaligheid en welke afspraken maken we?
 - o Hoe kan ik als hulp- en dienstverlener de taaldrempels voor anderstaligen verkleinen?
 - o Duidelijk en efficiënt communiceren met anderstaligen: hoe doe ik dat?
- Taalpromotie
 - o Kan je me tips geven hoe ik als sportclub, amateurtheater of speelpleinwerking inzet op taalstimulering?
 - o Hoe vergroot ik als lokaal bestuur de oefenkansen Nederlands voor anderstaligen?
- Vrijwilligerswerk
 - o Onze gemeente wil een 'buddysysteem' introduceren, waarbij vrijwilligers vluchtelingen helpen om een huis of een job te zoeken. Hoe pak ik dat aan?
 - o Kan ik asielzoekers inschakelen als vrijwilliger in mijn organisatie?
- Toegankelijkheid
 - o Hoe bereik ik mensen met een migratieachtergrond?

- Hoe zorg ik ervoor dat het gemeentepersoneel een weerspiegeling is van de bevolking?
- Welk communicatiebeleid heb ik nodig zodat een divers publiek de weg vindt naar ons aanbod?

[Terug naar inhoudstafel](#)

Inburgering

Via een inburgeringsprogramma krijgen inburgeraars een divers pakket aangeboden door de Agentschappen Integratie en Inburgering waardoor ze met betere kennis kunnen participeren aan de Belgische samenleving. Het programma bestaat uit verschillende onderdelen

- Trajectbegeleiding: De trajectbegeleider gidst de inburgeraar door het inburgeringstraject. Hij voert de administratie van het traject uit en is een vertrouwenspersoon
- Maatschappelijke Oriëntatie: In de cursus Maatschappelijke Oriëntatie (MO) leert de inburgeraar meer over leven en werken in België.
- Nederlands leren en oefenen: tijdens het inburgeringstraject leert de inburgeraar Nederlands
- Loopbaanoriëntatie: De inburgeraar wordt binnen het inburgeringstraject ondersteunt in het maken van professionele, educatieve en sociale keuzes.

[Terug naar inhoudstafel](#)

Nederlands leren en oefenen

Anderstaligen worden gestimuleerd om Nederlands te leren. De Agentschappen Integratie en Inburgering bieden meerdere oefen- en leerkansen aan:

- Nederlands leren: Er zijn verschillende scholen en organisaties waar anderstaligen Nederlands kunnen leren. De agentschappen helpen om een geschikte school of cursus te vinden.
- Nederlands oefenen: Anderstaligen kunnen ook buiten de lessen Nederlands leren. De agentschappen organiseren samen met partners initiatieven om als anderstalige je Nederlands te oefenen. Op de website 'Nederlands oefenen' kan je zoeken naar initiatieven in je buurt. (<http://www.nederlandoefenen.be/>)
- Een taalttest Nederlands afleggen: Wil je een bewijs Nederlands behalen? Kom bij de agentschappen langs om je in te schrijven voor de taalttest Nederlands

[Terug naar inhoudstafel](#)

Sociaal tolken en vertalen

Sociaal tolken en vertalers zetten een boodschap zo getrouw en volledig mogelijk om naar een andere taal. Ze werken in opdracht van een hulpverlener of een ambtenaar. De Agentschappen Integratie en Inburgering leiden deze tolken op en verzorgen de organisatie van de tolk- en vertaalopdrachten in Vlaanderen.

[Terug naar inhoudstafel](#)

Vreemdelingenrecht en internationaal familierecht

Onafhankelijke en kwaliteitsvolle juridische dienstverlening is een van de centrale pijlers van de Agentschappen Integratie en Inburgering. Zo ondersteunen ze organisaties, voorzieningen en besturen om het vreemdelingenrecht en internationaal familierecht correct toe te passen. Deze ondersteuning bestaat uit:

- Informatie
 - o De meest volledige en actuele informatie over vreemdelingenrecht en internationaal familierecht vind je op www.vreemdelingenrecht.be.
 - o Via die website kan je je inschrijven op de e-nieuwsbrief en je abonneren op Tijdschrift voor Vreemdelingenrecht.
- Advies
 - o Met vragen over vreemdelingenrecht en internationaal familierecht kan je terecht bij een van hun telefonische helpdesks.
- Vorming
 - o De agentschappen organiseren basisvormingen en thematische vormingen in verschillende regio's in Vlaanderen en Brussel.
 - o Ze bieden ook vormingen op maat. Om een vorming op maat aan te vragen neem je als lokale organisatie contact op met het juridische regioteam. Als bovenlokale organisatie contacteer je het centrale team.
- Begeleiding
 - o De agentschappen helpen organisaties, voorzieningen en besturen om het vreemdelingenrecht en internationaal familierecht correct toe te passen in hun dienstverlening.
 - o Ze nemen hiervoor deel aan overleg, uitwisselingsplatformen en werkgroepen, en bespreken knelpunten met beleidsverantwoordelijken.

[Terug naar inhoudstafel](#)

Contactinformatie

- Stad Antwerpen: www.atlas-antwerpen.be
- Stad Gent: www.in-gent.be
- Vlaanderen en Brussel (met uitzondering van stad Antwerpen en stad Gent): www.integratie-inburgering.be

[Terug naar inhoudstafel](#)

HULPLIJNEN RADICALISERING

VVSG helpdesk

Een voltijds projectmedewerker zorgt voor de ondersteuning van de lokale besturen met vragen over een preventieve aanpak van radicalisering in hun gemeente. Naast de helpdeskfunctie (radicalisering@vvsg.be) organiseert de VVSG ook nog werkgroepen voor intervisie, uitwisseling en expertiseopbouw; infosessies, studiedagen; nieuwsbrieven, website, handleidingen,...; advies op maat; plaatsbezoeken; vormingen.

[Terug naar inhoudstafel](#)

Infolijn Islam

In het kader van het actieplan ter preventie van radicaliseringsprocessen die kunnen leiden tot extremisme en terrorisme, werd in een samenwerking tussen het Executief van de Moslims van België en de Vlaamse Regering een infolijn opgericht. De lijn vormt een aanspreekpunt vormen voor iedereen die met vragen zit in verband met theologische vraagstukken rond de Islam. Het Vlaams College van het Executief van de moslims van België ontving daarvoor een subsidie van 60.000 euro van Vlaams minister van Binnenlands Beleid en Stedenbeleid Liesbeth Homans. De infolijn biedt in eerste instantie vraagverheldering, informatie en ondersteuning om hierna gericht te kunnen doorverwijzen naar de geschikte hulpverlening. De voornaamste doelgroep van de infolijn zijn jongeren zoekende naar hun islamitische identiteitsontwikkeling. De infolijn wil jongeren ondersteunen in hun zoektocht om zo te vermijden dat ze in handen vallen van extremistische groeperingen. Een tweede groep zijn ouders of kennissen/vrienden van jongeren die aan het radicaliseren zijn; zij hebben mogelijk nood aan theologische argumenten om tijdens gesprekken voorzien te zijn van correcte informatie. Tot slot kunnen ook hulpverleners (met of zonder moslimachtergrond) via de lijn ondersteuning krijgen rond het theologische aspect, om dit te kunnen toepassen binnen hun werkdomein. De infolijn is bereikbaar via het groene nummer 0800-200 98, elke weekdag van 9.30 uur tot 12 uur. De dienst is daarnaast online bereikbaar via infolijn.islam@embnet.be

[Terug naar inhoudstafel](#)

Netwerk Islamexperten

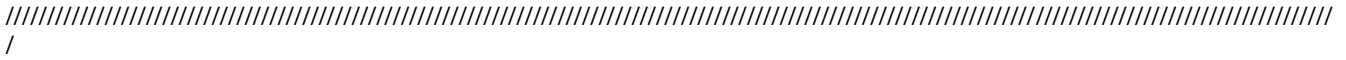
Zie deel onderwijs -> [netwerk islamexperten](#)

[Terug naar inhoudstafel](#)

Opvoedingslijn

Ouders, familie en vrienden van kinderen die radicaliseren kunnen daarnaast ook doorverwezen worden naar de telefonische opvoedingslijn. Deze hulplijn biedt niet alleen een luisterend oor voor ouders en verantwoordelijken die zich zorgen maken, maar kunnen indien nodig ook doorverwijzen naar geschikte opvoedingsondersteuning (opvoedingswinkel, Huis van het Kind), verenigingen van ouders (lotgenoten) of hulpverlening. Zij zijn te bereiken via: tel 078-15.00.10 (zonaal tarief) op ma-di-vrij: 10u-13u / 14u-17u; do: 10u-13u / 14u-17u / 19u-21u; opvoedingslijn@groeimee.be; www.groeimee.be/opvoedingslijn

[Terug naar inhoudstafel](#)

HANDVATTEN VOOR
DE PREVENTIE,
AANPAK EN OMGANG
MET RADICALISERING
BINNEN ONDERWIJS

Laatste update: 29.08.2016

De laatste maanden, jaren zijn we opgeschrikt door het geweld dat radicalisering kan teweegbrengen. De schaduw van radicalisering is ook zeer dichtbij ons Vlaamse en Brusselse onderwijs gekomen.

Kijkend naar de ontwikkeling van jongeren merken we op dat radicale ideeën op zich niet problematisch hoeven te zijn. Ze kunnen de bron zijn van positieve verandering en zijn vaak eigen aan de adolescentiefase. Jongeren met radicale ideeën kunnen uitgroeien tot kritische burgers die onze democratie mee vorm geven. Problematisch wordt het als jongeren (of volwassenen) een groeiende bereidheid ontwikkelen om - geïnspireerd door filosofische, religieuze, politieke of ideologische opvattingen - erg ingrijpende veranderingen in de samenleving nastreven door gebruik te maken van ondemocratische, gewelddadige middelen of anderen daartoe aanzetten of ondersteunen.

Noch radicalisering, noch extremisme zijn verbonden aan een bepaalde etnische, culturele of religieuze groep. Er wordt vandaag een onderscheid gemaakt tussen onder meer islamitisch extremisme, extreemrechts, links extremisme,.... Omdat in het huidig maatschappelijk debat er veel aandacht is voor jongeren die naar Syrië vertrekken om er zich als strijder te voegen bij IS of andere terroristische groeperingen, en bij uitbreiding voor alle jongeren die gevoelig (kunnen) zijn voor radicale propaganda van salafi-jihadi's, focussen we ons in dit document daarop.

Scholen worden vandaag geconfronteerd met dit maatschappelijk debat en krijgen af te rekenen met nieuwe uitdagingen. Deze handvatten bieden ondersteuning bij deze nieuwe uitdagingen en geven een antwoord op volgende vragen:

1. Welke preventieve acties kun je als school ondernemen om radicalisering te voorkomen?
2. Wat doe je wanneer je bij één of meerdere leerlingen verontrustende signalen vaststellen die geen acute dreiging vormen voor de school en/of de maatschappij?
3. Wat als je geconfronteerd wordt met verontrustende signalen bij één of meerdere leerlingen die wel een acute dreiging vormen voor de school en/of de maatschappij?
4. Wat als je via de leerlingen geconfronteerd worden met verontrustende informatie over derden?

1. PREVENTIEVE ACTIES

Specifieke maatregelen ter preventie van radicalisering moeten aansluiten op het streven naar een inclusieve samenleving waar respect is voor diversiteit en waarin elkeen dezelfde kansen krijgt. Ieder van ons heeft in deze een verantwoordelijkheid. Het aanbieden van een warme en veilige thuisomgeving, de aanwezigheid van een verbindend en warm schoolklimaat⁵, een strenge veroordeling van racisme en discriminatie, inzetten op positieve identiteitsontwikkeling bij jongeren, zorgen voor een toegankelijke arbeidsmarkt, het versterken van burgerschap en participatie, ... zijn in dit kader daarom ook van cruciaal belang.

Als we er niet in slagen om er voor te zorgen dat elke jongere/ jongvolwassene zich gewaardeerd voelen, zich deel van onze samenleving voelt en duidelijke toekomstperspectieven ziet, laten we heel wat menselijk kapitaal verloren gaan in de handen van extremisten.

⁵ Meer informatie over de pijlers van het verbindend werken kunnen teruggevonden worden via <http://onderwijs.vlaanderen.be/reageerdoeltreffend-op-pestten>

1.1 ALGEMENE PREVENTIEVE MAATREGELEN DIE DE VOEDINGSBODEM VOOR RADICALISERING KUNNEN WEGNEMEN

- Verschillende vakken en vakoverschrijdende thema's bieden aanknopingspunten om maatschappelijke of actuele thema's aan te snijden en om jongeren te vormen tot weerbare burgers: geschiedenis, taalvakken, project algemene vakken, levensbeschouwelijke vakken, burgerschapsvorming,... Het is belangrijk om jongeren op school een veilige plek te bieden waarin ze maatschappelijke spanningen kunnen bespreken, uiting kunnen geven aan hun emoties en uitgedaagd worden om het eigen standpunt in vraag te stellen. Diverse organisaties (naast de pedagogische begeleidingsdiensten) bieden hiervoor, via didactische pakketten, vorming of procesbegeleiding, ondersteuning op klas- en schoolniveau. Je kunt o.a. terecht bij Vormen vzw, Studio Globo, School zonder Racisme, BELvue museum, Bijzonder Comité Herinneringseducatie, Kleur Bekennen, het Vredescentrum ... Door jongeren weerbaar te maken leren ze met een goede dosis zelfbeheersing, zelfreflectie en zelfvertrouwen om te gaan met moeilijke situaties die zich zowel thuis, op school of op straat kunnen afspelen. Diverse organisaties als oa. Vzw Abrusco, Vzw Arktos, Vzw Elegast, Vzw Oranjehuis, Vzw Groep Intro,... bieden ook weerbaarheidstrainingen aan.
- De LOP's (lokale overlegplatforms) zijn overlegorganen met vertegenwoordigers uit CLB's, scholen, etnisch-culturele minderheden, integratiesector, armoedeverenigingen, schoolopbouwwerk en anderen. LOP's kunnen bijvoorbeeld beslissen om gezamenlijke vormingsacties op te zetten voor ouders, leerlingen, leraren en directies. Ook waar een jongere niet (meer) welkom is op school, kan het LOP bemiddelen: <http://www.ond.vlaanderen.be/gok/lop/>
- Als school kan je verschillende maatregelen nemen en activiteiten organiseren om ervoor te zorgen dat verschillende gemeenschappen elkaar beter leren kennen, begrijpen en zich thuis voelen. Lokale maatschappelijke organisaties (bv. jeugd- en sportverenigingen, buurtwerk, vrouwenorganisaties) en organisaties/verenigingen van etnisch-culturele minderheden of binnen religieuze gemeenschappen (bv. de imam en de moskee, sociaal-culturele verenigingen, de Rabbijn en de synagoge) kunnen in deze een belangrijke rol vervullen. Leg contacten en investeer in een vertrouwensrelatie met gekende lokale diensten en sleutelfiguren met een grote achterban binnen een gemeenschap. Doe daarbij ook recht aan de diversiteit die er binnen de gemeenschap is. De imam is niet noodzakelijkerwijs de spreekbuis van alle moslimgezinnen in uw school.
- Sinds 1 oktober 2015 is er een netwerk van islamexperten met het doel een tegendiscours op gang te brengen. Door middel van een netwerk van ervaren islamexperten die een grondige kennis hebben van de islamitische theologie en ook vertrouwd zijn met de leefwereld van de jongeren kan er duiding gegeven worden over de islam en islamitische normen en waarden aan jongeren, klasgroepen en eerstelijns werkers (leerkrachten, CLB-medewerkers, time-outprojectbegeleiders). Deze laatste kunnen daardoor met meer zelfvertrouwen in gesprek gaan met moslimleerlingen (individueel of in groep) of een gezamenlijk gesprek met een jongere en/of zijn ouders plannen. Daarnaast kunnen zij op vraag van scholen, preventief ingeschakeld worden om klasgesprekken te begeleiden. Door middel van de dialoog maken ze kennis met andere levensbeschouwingen. De islamexperten kunnen ook curatief ingeschakeld worden wanneer eerstelijns werkers signalen hebben ontvangen van leerlingen die mogelijk zouden radicaliseren, een school geconfronteerd wordt met een teruggekeerde Syriëstrijder,... In overleg met de vraagsteller wordt er steeds gezocht naar een gepast antwoord. Dit aanbod is gratis voor scholen, CLB-medewerkers en time-outprojectbegeleiders. Om beroep te doen op dit aanbod dien je je te richten tot volgend emailadres: deradicalisering.onderwijs@vlaanderen.be - meer info hierover: <http://onderwijs.vlaanderen.be/deradicalisering>

- Het Agentschap Integratie en Inburgering, IN-Gent vzw en Atlas Integratie en Inburgering Antwerpen ondersteunen scholen op beleidsniveau, werken samen aan de draagkracht van de leerkrachten, geven advies, vorming en begeleiding rond diversiteitsvraagstukken. Indien je als school vragen hebt over het omgaan met diversiteit op school, helpen zij de vraag scherper te krijgen.
Vervolgens bekijken zij met de vraagsteller hoe de vraag het best kan aangepakt worden en/of bij wie je hiervoor terecht kan.
 - Voor grondgebied Antwerpen: <http://www.atlas-antwerpen.be> - interculturaliseren@stad.antwerpen.be
 - Voor grondgebied Gent: <http://www.ingent.be> - memet.karaman@in-gent.be
 - Voor de rest van Vlaanderen: <http://www.integratie-inburgering.be> – luc.cloetens@vlaamsbrabant.be

1.2 SPECIFIEKE MAATREGELEN EN BESTAANDE INITIATIEVEN MET BETREKKING TOT PREVENTIE VAN RADICALISERING

- In het multimediaal dossier radicalisering dat Klasse lanceerde en wat online te bekijken is, vind je een bundeling van tips rond preventie, signaalherkenning, aanpak, videogetuigenissen en hulpkanalen: zie <https://www.klasse.be/radicalisering/>
- Klasse organiseerde ook een 'Klasse-live' waar leerkrachten/CLB-medewerkers (al dan niet anoniem) via livestream vragen konden stellen aan twee deskundigen. Aan bod kwamen vragen als: moet ik in gesprek gaan met leerlingen die radicaliserend gedachtengoed uiten of goedkeuren of kan ik hiervoor beter de islamleerkracht inschakelen?; met welke elementen moet ik rekening houden als ik in gesprek wil gaan over radicalisering met ouders en/of leerlingen?. Deze 'Klasselive' is nog steeds online te bekijken: <https://www.klasse.be/radicalisering/hulp.php>
- Via het gratis onlineplatform voor leerkrachten "Klascement" werd er een specifieke oproep gelanceerd om lesmateriaal of educatief materiaal rond radicalisering in te sturen. Met dit materiaal kunnen leerkrachten elkaar inspireren en gericht materiaal delen voor leerlingen van alle leeftijden: <https://www.klasse.be/radicalisering/hulp.php>
- Het Bijzonder Comité Herinneringseducatie (BCH) verenigt de pedagogische begeleidingsdiensten van de onderwijsnetten en een aantal grote spelers op het terrein van herinneringseducatie. Algemeen stimuleert het BCH kwaliteitsvolle herinneringseducatie, vertrekkend vanuit historisch inzicht, via historische empathie naar een houding van actief respect in de huidige samenleving. Het BCH heeft vanuit deze invalshoek ook een specifieke vorming ontwikkeld over radicalisering. Tijdens drie webinars van 60 minuten bogen twee experts zich over radicalisering. Vragen als: 'Is radicalisering eigenlijk wel zo'n recent fenomeen? Zijn radicale ideeën soms niet nodig? En worden we zelf niet radicaler door ons blind te staren op hoe 'de ander' radicaliseert?' kwamen hierbij aan bod. De webinars kunnen op volgende link herbekeken worden: www.herinneringseducatie.be/normaal-radicaal/.
- Kleur Bekennen biedt leermiddelen aan rond wereldburgerschap en stelde een inspiratiebundel samen over de preventie van radicalisering vanuit verschillende invalshoeken: www.kleurbekennen.be/artikel/thema-in-de-kijker/radicalisering
Je kan ook gratis terecht bij de provinciale documentatiecentra voor het ontlend van educatief materiaal en advies over radicalisering, wereldburgerschap en andere thema's: www.kleurbekennen.be/goed-materiaal/online-databank.

- BOUNCE van VZW Arktos helpt de veerkracht van (kwetsbare) jongeren tegen radicale invloeden te versterken en maakt hun sociale omgeving bewust. Het betreft een preventief programma dat werd ontwikkeld om gewelddadige radicalisering in een vroeg stadium te voorkomen; ze hebben een aanbod voor jongeren, ouders en eerstelijns werkers en train-de trainer: <http://arktos.be/maillingtemplate/1421146717.html>
- SLIM van VZW Elegast staat voor 'Samen Leven In de Maatschappij'. Ze richten zich tot jongeren die hun weg niet vinden in de samenleving, geen aansluiting vinden in de huidige structuren, en daardoor mogelijk vatbaar zijn voor extreme alternatieven die hen aangereikt worden. Het kunnen jongeren zijn die al een beginnend radicaal gedachtengoed ontwikkelen of vertonen: het vormingsaanbod heeft als doel het hernieuwen en of versterken van de bindingen van de jongere met zichzelf, zijn omgeving en de maatschappij en richt zich naar jongeren en eerstelijns werkers: zie: <http://www.elegast.be/slim.html>
- Binnen elke onderwijskoepel/CLB-net werd een referentiepersoon radicalisering aangeduid. Bij hen kan je terecht met specifieke vragen over de thematiek en eventuele afspraken/richtlijnen waar je rekening mee dient te houden binnen je eigen koepel/net:
 - Scholen:
 - ▶ GO!: preventie-radicalisering@g-o.be – zie ook: <http://pro.g-o.be/over-go/actuelethemas/preventie-radicalisering>
 - ▶ OVSG: anne.berckmoes@ovsg.be
 - ▶ POV: hilde.menten@pov.be
 - ▶ OKO: johan.royeaerd@telenet.be
 - ▶ Katholiek Onderwijs Vlaanderen: chris.wyns@vsko.be – zie ook: <http://katholiekonderwijs.vlaanderen/nieuws/radicaliteit-insluiten>
 - CLB:
 - ▶ POV: jef.van.de.wiele@pov.be
 - ▶ OVSG: liesbet.vanderheyden@ovsg.be
 - ▶ VCLB: marleen.vandenmooter@vclb-koepel.be
 - ▶ GO!: peggy.van.derhaeghen@g-o.be
- Wanneer scholen en CLB's bij de lokale instanties geen antwoord vinden op hun vragen dan kunnen zij zich richten tot een centraal aanspreekpunt: deradicalisering.onderwijs@vlaanderen.be
- Het netwerk van islamexperten (zie hoger)

2. VERONTRUSTENDE SIGNALLEN BIJ LEERLINGEN DIE GEEN ACUTE DREIGINGSSITUATIE VORMEN VOOR DE SCHOLEN EN/OF DE RUIMERE SAMENLEVING

Wanneer is een situatie verontrustend?

Er is geen afgelijnde definitie van wanneer een situatie verontrustend is; elke situatie is immers anders. Er zijn wel signalen waar men op kan letten en die gevat kunnen worden in drie "I's"⁶:

- Ideologie: uitspraken of handelingen die er op duiden dat iemand een salafistisch-jihadistische ideologie aanhangt, waarbij de gewapende strijd (jihad) wordt gepresenteerd als oplossing en alles daarbij geoorloofd is. Dit kan zich op diverse manieren uiten, door bijvoorbeeld aanslagen goed te keuren of te rechtvaardigen; aangeven naar Syrië te willen vertrekken; een sterk wij-zij denken (gelovigen vs. ongelovigen) te hanteren; enzovoort.
- Indicaties van gedrag: het gaat om plotselinge veranderingen of gedragingen die afwijken van de norm van dat individu. Vaak is er bij radicalisering sprake van een terugtrekkende beweging uit de samenleving en het directe netwerk. Men gaat niet meer naar school, niet meer naar de (lokale) moskee, niet meer om met oude vrienden, en heeft een slechter of geen contact met de ouders. Echter, juist omdat dit soort lijstjes ook onder jihadisten circuleren, zie je steeds vaker dat men juist probeert niet op te vallen, maar zich anders opstelt dan tot dan toe gebruikelijk was.
- Identiteit en uiterlijk: uitspraken, gedrag en uiterlijke kenmerken waaruit blijkt dat iemand sterk op zoek is naar zijn of haar identiteit en dat zijn of haar identiteitsvorming negatief wordt beïnvloed en/of dat hij of zij experimenteert met de vormgeving daarvan. Dit kan zich op diverse manieren uiten, waarmee het meest zichtbare signaal uiterlijke kenmerken zijn, zoals het laten staan van een baard, volledig lichaam bedekkende kleding dragen, het gebruik van jihadistische symbolen zoals de door hun geclaimde IS-vlag, maar ook bijvoorbeeld (de minder zichtbare) hang naar broeder- of zusterschap, erg zoekende zijn, enzovoort. Ook hier geldt weer dat het gaat om plotse veranderingen.

Bij het hanteren van deze drie "I's" is het belangrijk te benadrukken dat op basis van dit lijstje niet kan worden vastgesteld of iemand aan het radicaliseren is: daar is altijd een gesprek voor nodig met het individu. De lijn tussen radicaliseren en orthodoxe invulling geven aan islam is immers dun, beiden vertrekken van quasi dezelfde ideologie met dat verschil dat de ene geweld promoot en de andere geweld net afzweert. Het is dan ook sterk aan te raden om de interpretatie van signalen niet in je eentje te doen, maar best door meerdere personen samen laat gebeuren (leerkrachten, directie, CLB-medewerkers, ouders,...).

Welk kader is er met betrekking tot ambtsgeheim/discretieplicht/beroepsgeheim voor schoolpersoneel?

⁶ Amy-Jane Gielen, A.G. Advies B.V., gebaseerd op De rol van gemeenten in de aanpak van radicalisering, Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en Handvaten voor een lokale aanpak van radicalisering- VVSG

<http://www.vvsg.be/radicalisering/Documents/Handvaten%20Lokale%20Aanpak%20Radicalisering%20met%20bijlagen.pdf>

⁷ Meer weten over ambtsgeheim-discretieplicht-beroepsgeheim: zie <http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=14606> en http://www.ond.vlaanderen.be/clb/CLB-medewerker/AG_BG.htm

Puur feitelijke informatie, informatie over objectief vaststelbare gegevens, mag altijd worden doorgegeven door de school aan de politie.

Schoolpersoneel, en daarmee bedoelen we iedereen die in een school tewerkgesteld is, zijn niet gebonden aan een beroepsgeheim, maar hebben wel discretieplicht/ambtsgeheim⁴⁸.

Dit verplicht hen om bij het uitoefenen van een ambt of functie geen vertrouwelijke gegevens vrij te geven aan anderen dan diegenen die gerechtigd zijn om er kennis van te nemen. De discretieplicht vereist dat discreet wordt omgegaan met dergelijke gegevens. De school heeft hierbij steeds de verantwoordelijkheid om af te wegen wat doorgegeven wordt en wat niet. Hierbij mag nooit uit het oog verloren worden dat de politie de helpende hand is en het opsporen van misdrijven exclusief tot haar bevoegdheden behoort. Het is bijgevolg niet aangewezen dat schooldirecties zelf op onderzoek zouden gaan naar strafbare feiten.

Wat moet ik doen als leerkracht - directie - schoolbestuur?

De discretieplicht of het ambtsgeheim houdt in dat schoolpersoneel vertrouwelijke gegevens kenbaar moet maken aan de schooldirectie, indien zij daarom verzoekt. Vertrouwelijke gegevens zijn gegevens die de private levenssfeer raken en niet als dusdanig openbaar zijn. De directie is echter zelf ook gebonden door de discretieplicht en moet dus discreet omgaan met deze gegevens. Het is niet zo dat de directie deze gegevens dan zomaar aan derden mag doorgeven. In de rechtspositieregeling staat dat de personeelsleden hun taken nauwgezet moeten uitoefenen. Dit is een uitdrukking van de algemene zorgvuldigheidsplicht, die voor personeelsleden in het onderwijs aanvullend geldt op plichten die wel⁹ omschreven zijn. Ze kunnen in de wet of het decreet zijn omschreven, of in afspraken tussen het personeelslid en het schoolbestuur zijn opgenomen (arbeidsreglement, functiebeschrijving, ...).

Die algemene zorgvuldigheidsplicht richt zich op wat een normaal en voorzichtig handelend personeelslid zou doen. Voor een nieuw fenomeen als radicalisering van leerlingen valt er vanwege het ontbreken van rechtspraak moeilijk bij voorbaat een klare lijn te bepalen. Daarom zijn afspraken tussen leerkrachten, directie en schoolbestuur met betrekking tot dit probleem aangewezen. In deze afspraken moet dan duidelijk worden bepaald in welke gevallen een leraar de directie zal informeren, wanneer de directie het schoolbestuur moet inlichten, in welke gevallen het CLB wordt ingeschakeld,.... Deze afspraken zullen niet van aard zijn dat ze een beoordeling door het personeelslid in kwestie kunnen wegnemen. Een personeelslid moet in dit soort situaties op een zelfde manier een afweging maken als in andere situaties zoals ernstige familiale problemen, druggerelateerde problemen, zelfmoordneigingen,.... De levensbeschouwelijke component bij religieus extremisme verandert niets aan het recht van een personeelslid of een directie om verontrustende feiten te melden.

Bij welke actoren kunnen we als school terecht?

- CLB: In de eerste plaats kan je als school terecht bij je CLB om advies in te winnen en een casus te bespreken. Het CLB zal de situatie onderzoeken, onder meer via een gesprek met de leerling en zijn ouders. De vraagverheldering moet resulteren in een goed beeld van de problematiek. Het

⁸Voor ambtenaren noemt men de discretieplicht het ambtsgeheim

⁹ Plichten die wel in de rechtspositieregeling staan, zijn bijvoorbeeld: De personeelsleden moeten zich in hun dienstbetrekkingen en in de omgang met de leerlingen, de ouders van de leerlingen en het publiek op een correcte wijze gedragen; moeten alles vermijden wat het vertrouwen van het publiek kan schaden of afbreuk kan doen aan de eer of de waardigheid van hun functie in het onderwijs.

Het is de personeelsleden verboden rechtstreeks of door een tussenpersoon, zelfs buiten hun ambt doch omwille ervan, giften, geschenken, beloningen of enig ander voordeel aan te nemen,....

doel daarvan is uit te klaren, in nauw overleg met de school, welke acties voor de jongere het meest aangewezen zijn. Als de problemen bij de leerling de draagkracht van de begeleiding door school en CLB overstijgen, neemt het CLB haar draaischijffunctie op. Dit wil zeggen dat het CLB in overleg met andere hulpverlenende diensten (waaronder diensten vanuit integrale jeugdhulp) op zoek gaat naar de gepaste hulp voor de leerling. CLB-medewerkers zijn gebonden door een beroepsgeheim. De strafwet voorziet dat het beroepsgeheim in welbepaalde gevallen kan worden doorbroken:

- Spreekrecht bij getuigenis in rechte voor een rechter of parlementaire onderzoekscommissie
- Aangifterecht bij parket indien een minderjarige of andere kwetsbare personen het slachtoffer zijn van bepaalde misdrijven (art. 458bis)
- Verplichting om hulp in te roepen aan personen in nood, nadat een gevaarstoestand is vastgesteld of nadat dergelijke toestand is beschreven door diegene die de hulp inroept (art. 422bis)
- Situatie van noodtoestand: doorbreken beroepsgeheim enige mogelijkheid om belangrijker, door de wet erkende waarden of belangen, te beschermen (gevaar moet daadwerkelijk en onmiddellijk zijn – ander belang/waarde minstens van gelijke waarde als belang van beroepsgeheim, doorbreken beroepsgeheim enige mogelijkheid om gevaar af te wenden).

Er mogen geen verkeerde verwachtingen zijn ten aanzien van CLB-medewerkers: het opsporen van misdrijven behoren exclusief tot de bevoegdheden van de politie en het is bijgevolg niet aangewezen dat CLB-medewerkers zelf op onderzoek zouden gaan naar strafbare feiten.

Daarnaast kan je ook terecht bij volgende actoren:

- Netwerk van islamexperten (zie boven)
- Vast aanspreekpunt politie: Sinds 2007 bestaan er samenwerkingsafspraken tussen scholen en lokale politiezones in het kader van de federale omzendbrief PLP41. Scholen en politie moeten samen werken aan een veilige schoolomgeving, en daartoe vraagt men de politie om één vast aanspreekpunt voor de scholen te voorzien en een overeenkomst af te sluiten met de scholen van haar grondgebied waarin de gemaakte afspraken worden vastgelegd. Scholen hebben baat bij een overeenkomst met goede afspraken en één aanspreekpunt aangezien het de samenwerking alleen maar ten goede kan komen. Het zorgt er immers voor dat scholen en politie weten wat ze aan elkaar hebben en dat ze bij elkaar terecht kunnen met vragen en dus ook met vragen in het kader van radicalisering. Het is belangrijk dat de school en het aanspreekpunt bij de politie op voorhand duidelijke afspraken maken over wat gemeld wordt en wat niet. Hoe deze samenwerking concreet vorm kan krijgen werd in een omzendbrief gegoten zie: <http://dataonderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=14606>

Ook anonieme bespreking van de casus op het lokale overleg met het aanspreekpunt van de lokale politie kan een nieuw licht werpen en zorgen dat er een doordachte keuze gemaakt wordt of een melding nodig is. Een vertrouwensband met de verschillende partners is daarom belangrijk en er moet steeds de afweging worden gemaakt tussen need-to-know en nice-to-know-informatie. Op sommige plaatsen wordt overleg ad hoc samengeroepen door twee of meerdere partners, op andere plaatsen wordt dit ruimer opgevat en komt men op regelmatige basis samen met alle partners.

Indien je als school niet weet wie het vaste aanspreekpunt is binnen de lokale politie, kan je best contact opnemen met de lokale politie om werkafspraken te maken.

- De gemeente: De gemeente kan gecontacteerd worden bij een vermoeden van radicalisering. Sommige gemeenten hebben een specifieke contactpersoon die het thema opvolgt, in andere gemeenten kan de preventiedienst gecontacteerd worden, de jeugddienst, of de welzijnsdienst. Je kan bij hen terecht voor ondersteuning en om indien nodig samen een aanpak te formuleren. De gemeente heeft vaak aanvullende informatie via andere contactpersonen en kan zo alle signalen verzamelen en samenleggen om op die manier tot een correcte inschatting te komen. De gemeente kan er bovendien voor zorgen dat de persoon en de familie begeleid en ondersteund worden door de juiste instanties. Antwerpse scholen en CLB's kunnen radicalisering van individuele jongeren en van (klas)groepen melden via het centraal meldpunt voor risicojongeren
- centraalmeldpunt@stad.antwerpen.be T. 03 338 32 66. Het centraal meldpunt gaat in overleg met de aanmelder en partners uit haar netwerk op zoek naar de gepaste ondersteuning.
- **LIVC:** Op initiatief van de burgemeester kan er sinds kort een "Lokale Integrale Veiligheidscel (LIVC)" opgericht worden om informatie uit te wisselen tussen de sociale en preventiediensten, de Lokale Task Force (LTF)⁶ en de bestuurlijke overheden over signalen die een ernstig gevaar inhouden. De burgemeester vormt hiermee de brug tussen veiligheids- en sociale actoren. Burgemeesters kunnen dit initiatief nemen en actoren uit hun gemeente uitnodigen, maar zijn hier niet toe verplicht of met andere woorden in sommige regio's zal dit bestaan, in andere niet. Een burgemeester is bovendien vrij om de samenstelling te bepalen, waardoor ze per regio ook verschilt (bv. met inbegrip van scholen, CLB's, of zich net beperkt tot enkel de burgemeester en de korpschef). Indien een signaal daadwerkelijk over een signaal van radicalisering gaat en het een dreiging inhoudt zal het opgenomen worden door de LIVC. Bij een ruime samenstelling van het LIVC kunnen signalen van radicalisering, uitreis en terugkeer tijdens een multidisciplinaire casusoverleg besproken worden. Onder regie van de burgemeester beoordelen verschillende partijen de casus vanuit hun eigen expertise en maken ze indien nodig een interventiestrategie om eventuele risico's te verkleinen. Aangezien de finaliteit van veiligheids- en sociale partners niet altijd dezelfde is, is het belangrijk om voor elke case in de LIVC een gemeenschappelijke doelstelling voorop te stellen. Door de combinatie van zowel veiligheids- en sociale partners in de LIVC ontstaat een lokale multidisciplinaire overlegstructuur waarbinnen toekomstige signalen besproken kunnen worden. Deze signalen kunnen geanonimiseerd worden besproken om de privacy van personen en het beroepsgeheim van eerstelijns werkers te beschermen.
- In sommige gemeenten werd beslist om naast de LIVC ook een signaleringsoverleg te organiseren met louter partners uit de sociale sector. Dit soort overleg kan dienen om te beslissen of het werkelijk om een signaal van radicalisering gaat en hoe het signaal opgevolgd kan worden. Signalen die geen dreiging inhouden kunnen gedeeld en gedeuid worden vanuit een hulpverlenende context en een cliëntgericht handelen. In principe wordt aangeraden om het signaal op te volgen en aan te pakken daar waar het zich voordoet. Als er bijvoorbeeld een signaal gegeven wordt door een school kan men het best daar opvolgen. Afhankelijk van het signaal en de reeds bestaande contacten en vertrouwensfiguren van het gezin kunnen echter verschillende partners -zoals CLB's, OCMW's, jeugdwerkers, of straathoekwerkers - worden uitgenodigd om te bekijken of er nog tekenen zijn en te beslissen hoe en door wie dit opgevolgd kan worden.⁷
- **Theologische infolijn:** Indien je als school geconfronteerd wordt met jongeren die zoekende zijn naar hun moslimidentiteit of ouders die op zoek zijn naar theologische ondersteuning, kan je hen doorverwijzen naar de theologische infolijn voor info of advies. De infolijn zal beschikbaar zijn elke weekdag van 9.30 uur tot 12 uur via het groene nummer 0800 200 98. Daarnaast kan je hen ook bereiken via het mailadres infolijn.islam@embnet.be of via sms op 0472 79 35 11.

- **Opvoedingslijn:** Ouders, familie en vrienden van kinderen die radicaliseren kunnen daarnaast ook doorverwezen worden naar de telefonische opvoedingslijn. Deze hulplijn biedt niet alleen een luisterend oor voor ouders en verantwoordelijken die zich zorgen maken, maar kunnen indien nodig ook doorverwijzen naar geschikte opvoedingsondersteuning (opvoedingswinkel, Huis van het Kind), verenigingen van ouders (lotgenoten) of hulpverlening. Zij zijn te bereiken via: tel 078-15.00.10 (zonaal tarief) op ma-di-vrij: 10u-13u / 14u-17u; do: 10u-13u / 14u-17u / 19u-21u; opvoedingslijn@groeimee.be; www.groeimee.be/opvoedingslijn

⁴⁰ De LTFs zijn overlegplatformen georganiseerd in het kader van het federale Plan Radicalisme, op niveau van het arrondissement door de bestuurlijke directeur-coördinator van de federale politie, tussen veiligheidsdiensten, inlichtingendiensten en lokaal parket waarin informatie wordt uitgewisseld en een aantal personen worden opgevolgd. Deelnemende diensten zijn de Veiligheid van de Staat, het CoördinatieOrgaan voor de DreigingsAnalyse (OCAD), de Algemene Dienst Inlichtingen en Veiligheid, de lokale en federale politie. De korpschef heeft een intermediaire functie tussen LTF en gemeente en weet wat hij mag en niet mag doorgeven aan de lokale autoriteiten.

⁷ Inlichtingen Handvaten voor een lokale aanpak van radicalisering –VVG-
<http://www.vvsg.be/radicalisering/Documents/Handvaten%20Lokale%20Aanpak%20Radicalisering%20met%20bijlagen.pdf>

3. VERONTRUSTENDE SIGNALLEN BIJ LEERLINGEN DIE WEL EEN ACUTE DREIING VORMEN VOOR DE SCHOOL EN/OF DE RUIMERE SAMENLEVING

Wat moet ik doen als leerkracht – directie – schoolbestuur ?

Een school is verplicht hulp te verlenen aan personen in nood, maar hulp bieden betekent niet noodzakelijk het inschakelen van de politie. Hulp kan ook geboden worden door bv. een hulpverleningsdienst in te schakelen. Belangrijk is wel dat de school, indien ze hulp nodig heeft van politie of gerechtelijke instanties, deze diensten tijdig inschakelt, en niet wacht tot de zaak geëscaleerd is. Het Strafwetboek stelt dat iedereen de plicht heeft om mensen die zich in een acute noodsituatie bevinden te helpen. Hulp bieden kan betekenen dat je als school zelf de nodige hulp verleent of de hulp inroept van de bevoegde diensten.

Leerlingen die een acuut gevaar lopen door eigen toedoen of door toedoen van anderen, moeten dus geholpen worden. We denken dan bijvoorbeeld aan een jongere waarbij men ernstige gedragsveranderingen vaststelt binnen het kader van een extreem gedachtengoed en bij wie men de inschatting maakt dat deze zouden kunnen leiden tot extremistische acties.

Indien je geconfronteerd wordt met een acute verontrustende situatie met een leerling (bv. je weet van concrete plannen van een leerling die naar Syrië wil vertrekken of hebt ernstige aanwijzingen in die richting) verwittig dan onmiddellijk de lokale politie en geef duidelijke informatie. Indien de lokale politie onbereikbaar is, dien je contact op te nemen met de 112 (zowel mogelijk met vast telefoontoestel als met gsm).

Indien de veiligheid van de aanwezigen op school zelf in gedrang is door bv. de aanwezigheid van een gewapend persoon: verwittig dan onmiddellijk de politie (112) en volg de instructies van de politie. Zij kunnen u adviseren om naargelang de vorm van de dreiging er net moet geëvacueerd worden, dan wel dat een lock-down-procedure (= alle aanwezigen in de school blijven in de lokalen, deuren worden slotvast gemaakt langs binnen of gebarricadeerd en de personen schuilen of gaan op de grond liggen, weg van vensters en deuren zodat zij niet kunnen gezien worden) moet geactiveerd worden. Zorg in alle geval ook voor een goede interne communicatie.

Het is belangrijk om vooraf stil te staan bij dit soort van situaties en hier vooraf afspraken over te maken binnen de school zodat iedereen die werkt binnen de school weet wat er van hem of haar verwacht wordt. Bovendien verplicht de wet op Welzijn elke school om zulk een noodplan te hebben.

Voor wat te doen bij een acute noodsituatie verwijzen we naar het Canvas intern noodplan voor scholen en internaten zie:

www.ond.vlaanderen.be/welzijn/veiligheid/Intern_noodplan_voor_scholen_en_internaten.pdf.

Het betreft een verzameling van aandachtsfiches om een concreet noodplan op te stellen. Het canvas bevat de volgende actiefiches:

- Wat te doen bij dreigingsniveau 3?
- Wat te doen bij dreigingsniveau 4?
- Wat te doen bij een terroristische aanslag in de school?
- Wanneer kan een school tijdelijk worden gesloten?

Klasse ontwikkelde daarnaast een dossier crisismanagement met allerlei tips over hoe te handelen in crisissituaties en hoe je je als school hier best op voorbereidt:

<https://www.klasse.be/reeks/crisismanagement-2>

4. CONFRONTATIE MET VERONTRUSTENDE INFORMATIE OVER DERDEN

Bv. men verneemt via een leerling op school dat een gezinslid op punt staat om een aanslag te plegen. Ook hier geldt de uitdrukking van de algemene zorgvuldigheidsplicht en de bepaling in het Strafwetboek die stelt dat iedereen de plicht heeft om mensen die zich in een acute noodsituatie bevinden te helpen. Indien er externe instanties (als bijvoorbeeld de politie) ingeschakeld worden, moet uitdrukkelijk worden vermeld dat men deze info niet rechtstreeks of zelf vaststelde, maar via derden vernam. Ook in deze situatie is het sterk aan te raden om de interpretatie van de signalen en/of boodschappen niet in je eentje te doen, maar best door meerdere personen samen laat gebeuren (leerkrachten, directie, CLB-medewerker,...).

Bijlage 1: Overzicht contactgegevens vernoemde organisaties:

VORMEN

Patriottenstraat 27

2600 Antwerpen (Berchem)

Tel: 03/293.82.15

Mail: mensenrechteneducatie@vormen.org www.vormen.org

Studio Globo

Huidevettersstraat 165

1000 Brussel

Tel: 02/520 05 30 Mail:

info@studioglobo.be

www.studioglobo.be

BELvue museum

Paleizenplein 7

1000 Brussel

Tel : 02 500 45 54 Mail:

info@belvue.be

<http://www.belvue.be/nl/edubel>

School zonder Racisme

Hovenierstraat 82

1081 Koekelberg Tel: 02/511.16.36

mail: info@schoolzonderracisme.be

www.schoolzonderracisme.be

Bijzonder Comité Herinneringseducatie

Goswin de Stassartstraat 153

2800 Mechelen

Tel: 015 28 86 47

Mail: herinneringseducatie@telenet.be

www.herinneringseducatie.be

Kleur Bekennen

Hoogstraat 147

1000 Brussel

Tel: 02 505 18 27 Mail:

kleurbekennen@btcctb.org

www.kleurbekennen.be

Vredescentrum

Everdijstraat 12

2000 Antwerpen Tel:
03 292 36 52

Mail: info@vredescentrum.be
www.vredescentrum.be

Vzw Abrusco

Leopold II Laan 178

1080 Brussel

Tel : 02 411 72 15

Mail: info@abrusco.be
www.abrusco.be

Vzw Arktos – hoofdzetel:

Valkerijgang 26

3000 Leuven

Tel: 016 29 57 74 Mail:

info@arktos.be

www.arktos.be

Vzw Elegast – hoofdzetel:

Borgerhoutsestraat 30-32

2018 Antwerpen

Tel: 0474 88 32 00 Mail:

top@elegast.be

www.elegast.be

Vzw Oranjehuis

Moorseelsestraat146

8501 Heule

Tel: 056 35 88 76

Mail: info@oranjehuis.be

www.vzw-oranjehuis.be

Groep INTRO vzw - hoofdzetel:

Paviljoenstraat 3

1030 Brussel

Tel: 02 242 85 43 Mail:

info@groepintro.be

www.groepintro.be/nl/contact/

Overzicht Lokale overlegplatformen (LOP's):

Antwerpen							
LOP	Voorzitter	Deskundige					
Antwerpen BASIS	Luc Tesseur	Dimitri De Rijck	Lodewijk Mortelmansstraat 1	2610	Wilrijk	0490-58 99 60	dimitri.derijck@ond.vlaanderen.be
		Evelien Lombaert	Beenaertwijk 37	9100	Sint-Niklaas	0492 34 36 14	evelien.lombaert@ond.vlaanderen.be
Antwerpen SECUNDAIR	Eric Boels	Inge Wagemakers	Apollostraat 180	2600	Berchem	0499-77 1167	inge.wagemakers@ond.vlaanderen.be
Bonheiden - Mechelen - Sint-Katelijne-Waver - Zemst BASIS	Freddy Vansteenwegen	Wilfried Sel	Rijkenhoekstraat 5A	3191	Hever	0491-35 1120	wilfried.sel@ond.vlaanderen.be
Boom - Willebroek SECUNDAIR	Luc Triest	Katty Kloeck	Kerkstraat 9	2920	Kalmthout	0499-85 89 89	katty.kloeck@ond.vlaanderen.be
Boom BASIS	Annick Hagemans	Katty Kloeck	Kerkstraat 9	2920	Kalmthout	0499-85 89 89	katty.kloeck@ond.vlaanderen.be
Duffel - Lier SECUNDAIR	Sophie d'Hulst	Wouter Neels	Berkenlaan 51	2520	Ranst	0491-16 40 68	wouter.neels@ond.vlaanderen.be
Haacht - Keerbergen - Mechelen - Sint-Katelijne-Waver SECUNDAIR	Geert Bervoets	Wilfried Sel	Rijkenhoekstraat 5A	3191	Hever	0491-35 1120	wilfried.sel@ond.vlaanderen.be
Lier BASIS	Sophie d'Hulst	Marianne Bogaert	Jozef Buyssestraat 58	9230	Wetteren	0491-99 60 13	marianne.bogaert@ond.vlaanderen.be
Turnhout BASIS	Etienne Loots	Nele Cornelis	Vandenpeereboomstraat 2	2140	Borgerhout	0473-93 89 37	nele.cornelis@ond.vlaanderen.be
Turnhout SECUNDAIR	Herman Sannen	Nele Cornelis	Vandenpeereboomstraat 2	2140	Borgerhout	0473-93 89 37	nele.cornelis@ond.vlaanderen.be
Willebroek BASIS	Katja Mampaey	Katty Kloeck	Kerkstraat 9	2920	Kalmthout	0499-85 89 89	katty.kloeck@ond.vlaanderen.be
Brussels Hoofdstedelijk Gewest							
LOP	Voorzitter	Deskundige					
Brussels Hoofdstedelijk Gewest BASIS		Liesbet Christiaen	Guldensporenlaan 40	3010	Kessel-lo	0495-91 89 58	liesbet.christiaen@ond.vlaanderen.be
		Stefanie Carbon	Veeweidestraat 39	3080	Duisburg	0492-34 60 00	stefanie.carbon@ond.vlaanderen.be
Brussels Hoofdstedelijk Gewest SECUNDAIR	Petrus Van den Cruyce	Ine Marck	Klein Spanuit 28	3300	Tienen	0499-86 49 29	ine.marck@ond.vlaanderen.be
		Fadime Köse	Fortstraat 51	9200	Dendermonde	0473-93 89 30	fadime.kose@ond.vlaanderen.be
Limburg							
LOP	Voorzitter	Deskundige					
Beringen - Leopoldsburg SECUNDAIR	Hubert Jeunen	Carina Thomis	Nieuwe Winningstraat 58	3500	Hasselt	0476-4100 57	carina.thomis@ond.vlaanderen.be
Beringen BASIS	Hubert Jeunen	Carina Thomis	Nieuwe Winningstraat 58	3500	Hasselt	0476-4100 57	carina.thomis@ond.vlaanderen.be
Bilzen - Hoeselt - Tongeren SECUNDAIR	Josse Lambrix	Marleen Lombaert	Gerststraat 1	3600	Genk	0491-35 1123	marleen.lombaert@ond.vlaanderen.be
Bilzen BASIS	Bert Verleysen	Marleen Lombaert	Gerststraat 1	3600	Genk	0491-35 1123	marleen.lombaert@ond.vlaanderen.be
Dilsen-Stokkem - Maasmechelen SECUNDAIR	Peter Kohlbacher	Dirk Herfs	Damhertstraat 30	3630	Maasmechelen	0474-32 37 59	dirk.herfs@ond.vlaanderen.be
Dilsen-Stokkem BASIS	Marita Leyssen	Dirk Herfs	Damhertstraat 30	3630	Maasmechelen	0474-32 37 59	dirk.herfs@ond.vlaanderen.be
Genk BASIS	Martine Moens	Lies Zaenen	Langestraat 104	3111	Wezemaal	0499-59 43 65	lies.zaenen@ond.vlaanderen.be
Genk SECUNDAIR	Nihal Demir	Lies Zaenen	Langestraat 104	3111	Wezemaal	0499-59 43 65	lies.zaenen@ond.vlaanderen.be
Hasselt BASIS	Stef Vandebroek	Dirk Herfs	Damhertstraat 30	3630	Maasmechelen	0474-32 37 59	dirk.herfs@ond.vlaanderen.be
Hasselt SECUNDAIR	Willy Goetstouwers	Dirk Herfs	Damhertstraat 30	3630	Maasmechelen	0474-32 37 59	dirk.herfs@ond.vlaanderen.be
Hechtel-Eksel - Heusden-Zolder - Houthalen-Helchteren SECUNDAIR	Patrick Martens	wnd. Arif Akgönül	Jan Gorislaan 96	3293	Diest	0499-77 1166	arif.akgonul@ond.vlaanderen.be
Heusden-Zolder BASIS	Raf Nulens	wnd. Arif Akgönül	Jan Gorislaan 96	3293	Diest	0499-77 1166	arif.akgonul@ond.vlaanderen.be
Houthalen-Helchteren BASIS	Hassan Amaglaou	Wouter Neels	Berkenlaan 51	2520	Ranst	0491-16 40 68	wouter.neels@ond.vlaanderen.be
Leopoldsburg BASIS	Fernand Scheelen	Carina Thomis	Nieuwe Winningstraat 58	3500	Hasselt	0476-4100 57	carina.thomis@ond.vlaanderen.be
Maasmechelen BASIS	Peter Kohlbacher	Marleen Lombaert	Gerststraat 1	3600	Genk	0491-35 1123	marleen.lombaert@ond.vlaanderen.be
Sint-Truiden BASIS	Flor Ory	Arif Akgönül	Jan Gorislaan 96	3293	Diest	0499-77 1166	arif.akgonul@ond.vlaanderen.be
Sint-Truiden SECUNDAIR	Johan Boucneau	Arif Akgönül	Jan Gorislaan 96	3293	Diest	0499-77 1166	arif.akgonul@ond.vlaanderen.be
Tongeren BASIS	Marie-Claire Leonard	Marleen Lombaert	Gerststraat 1	3600	Genk	0491-35 1123	marleen.lombaert@ond.vlaanderen.be

////////////////////////////////////

